

# 101. Tiistaina 18 päivänä lokakuuta 1988

kello 14

## Päiväjärjestys

### Ilmoituksia

### Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... 2921

Hallituksen esitys n:o 92  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 111

2) Ehdotus laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta ..... 2922

Hallituksen esitys n:o 118  
Toivomusaloite n:o 61  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 112

3) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 117  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 100

4) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy — Fonden för Industriellt Utvecklingssamarbete Ab -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta ..... 2923

Hallituksen esitys n:o 122  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 110

5) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia

Siv.  
maa-alueita annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..... 2923

Hallituksen esitys n:o 71  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 99

Siv.

6) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta ..... 2925

Hallituksen esitys n:o 82  
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 101

7) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain 2 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 77  
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 102

8) Ehdotus laiksi siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä ..... ”

Hallituksen esitys n:o 121  
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 103

9) Ehdotus laiksi hovioikeuden viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta ..... 2926

Hallituksen esitys n:o 90  
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 109

10) Ehdotus laiksi vakuutus oikeudesta annetun lain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 68  
Lakivaliokunnan mietintö n:o 9  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 98

11) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain 4 §:n kumoamisesta ..... ”



- 33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54 hallituksen esityksestä laiksi saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE n:o 97) . 2952
- 34) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen esityksestä laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain 8 §:n muuttamisesta (HE n:o 148) „
- 35) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksestä laiksi kotimaisten energialähteiden käytön, energiansäästön ja uuden energiantuotantoteknologian käyttöönoton edistämiseksi (HE n:o 149) . . . . . „
- 36) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi valtion viljavarastosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta (HE n:o 139) . . . . „
- 37) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60 hallituksen esityksen johdosta laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE n:o 165) „

Puhetta johtaa puhemies A h d e .

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aaltonen, Elo, Helle, Hokkanen, Jouppila, Järvenpää, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Malm, Piipari, Pokka, Rehn, Saapunki, Salolainen, Siitonen, Soininvaara, Sorsa, Säilynoja ja Urpilainen.

## Ilmoitusasiat:

### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Piipari ja yksityisasioiden takia edustajat Malm, Pokka, Saapunki, Säilynoja ja Urpilainen sekä tämän kuun 28 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Aaltonen, Elo, Järvenpää, Helle ja Kääriäinen.

### Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1987

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime heinäkuun 15 päivästä

Siv. on eduskunnalle saapunut hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1987. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

### Valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1987

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime syyskuun 23 päivästä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston kertomus toimenpiteistä työllisyyslain soveltamisessa vuonna 1987. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

### Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 493, 499 ja 505. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuren valiokunnan kokous pidetään huomenna keskiviikkona 19. marraskuuta kello 13 alkaen.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 92, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 46 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 111, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

## 2) Ehdotus laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 118, jota on valmistelevaltiokunnan mietinnössä n:o 48 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 112, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloite n:o 61.

**Puhemies:** Ensin sallitaan keskustelu asiaa kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Melua yleisöparvella.

**Puhemies** (koputtaa): Pyydän parvekeyleisöä olemaan hiljaa.

## 3) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 117, jota on valmistelevaltiokunnan mietinnössä n:o 44 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 100, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee osittain uutta, osit-

tain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 § 1 momentin mukaan tullut hyväksytyksi, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia palautetaan valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

### Keskustelu:

**Ed. Seppänen:** Herra puhemies! Ehdotan, että perustelussa lausutaan tähän lakiesitykseen liittyen seuraavaa.

Ensimmäinen lausuma: "Eduskunta toteaa olevan tarvetta kehittää leimaveroa siten, että sitä kohdennetaan sosiaalisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Eduskunta edellyttääkin, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet vapauttaa omaan käyttöön hankittavat asunnot kaupan ja ostoon mahdollisesti tarvittavan lainan osalta leimaverosta ja antaa asiasta ensi tilassa esityksen eduskunnalle."

Toinen lausuma: "Eduskunta toteaa, että leimaveroa on syytä kehittää entistä enemmän ohjaavaksi välineeksi, jolla valikoiden verotetaan sellaista toimintaa, jota katsotaan olevan aiheellista verottaa. Eduskunta edellyttääkin, että hallitus pikaisesti selvittää pörssissä vaihdettujen arvopapereiden leimaveron korottamista ja vastaavan suuruisen leimaveron säätämistä yritys-, kunta- ym. todistusten kaupalle sekä Suomen ja ulkomaiden välisille pitkä- ja lyhytaikaisille suorille sijoituksille ja portfolioinvestoinneille rahan vetämiseksi kasinotaloudesta hyödyllisiin julkisiin palveluihin ja antaa tarvittavat esitykset pikaisesti eduskunnalle."

**Ed. Laaksonen:** Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemiä perustelulausumaehdotuksia.

**Ed. Pekkarinen:** Herra puhemies! Eduskunnan aika merkillisten pelisääntöjen mukaisesti tässä yhteydessä ei voitu ottaa käsiteltäväksi keskustan eduskuntaryhmän lakialoitetta, joka sekin liittyy leimaverolain muuttamiseen. Tuossa aloitteessa esitetään sitä, että omakotiasunnoista menevä leimaverolaskettaisiin nykyisestä 6 %:sta muun asuntokaupan leimaveron kanssa samalle tasolle ja että ensiasunnon hankkijoilta

leimavero kokonaan poistettaisiin. Tätä aloitetta nyt ei siis saatu tähän käsittelyyn. Tätä pidän valitettavana, mutta ilmeisestikin näitten pelisääntöjen mukaisena, mitä eduskunta noudattaa.

Herra puhemies! Joka tapauksessa ääneen lausuttuna toiveena voin sen vankkana sellaisena esittää, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin leimaveron kohtuuttomuuksien poistamiseksi nimenomaan asuntokaupassa. Tilanteessa, jossa asuntojen hinnat muutoinkin nousevat kovaa vauhtia, tällaisen asian tarpeellisuus käy päivä päivältä yhä välttämättömämmäksi.

Herra puhemies! Vaikka ed. Seppäsen perustelulausuma ei nyt joka kohdalta olekaan aivan linjassa meidän lakialoitteemme kanssa, vastaa se siinä mitassa meidän tavoitteitamme, että tuohon perustelulausumaan voi yhtyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s :** Keskustelussa on ed. Seppäsen ed. Laaksosen kannattamana tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta toteaa olevan tarvetta kehittää leimaveroa siten, että sitä kohdennetaan sosiaalisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Eduskunta edellyttääkin, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet vapauttaa omaan käyttöön hankittavat asunnot kaupan ja ostoon mahdollisesti tarvittavan lainan osalta leimaverosta ja antaa asiasta ensi tilassa esityksen eduskunnalle."

2) "Eduskunta toteaa, että leimaveroa on syytä kehittää entistä enemmän ohjaavaksi välineeksi, jolla valikoiden verotetaan sellaista toimintaa, jota katsotaan olevan aiheellista verottaa. Eduskunta edellyttääkin, että hallitus pikaisesti selvittää pörssissä vaihdettujen arvopapereiden leimaveron korottamista ja vastaavan suuruisen leimaveron säättämistä yritys-, kuntaym. todistusten kaupalle sekä Suomen ja ulkomaiden välisille pitkä- ja lyhytaikaisille suorille sijoituksille ja portfolioinvestoinneille rahan vetämiseksi kasinotaloudesta hyödyllisiin julkisiin palveluihin ja antaa tarvittavat esitykset pikaisesti eduskunnalle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s :** Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

## Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Seppäsen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 1) ehdotus "ei".

**P u h e m i e s :** Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 2) ehdotus "ei".

**P u h e m i e s :** Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

## 4) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy — Fonden för Industriellt Utvecklingsamarbete Ab -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 122, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 45 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 110, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

## 5) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kiennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 71, jota on valmistelevasti kä-

sitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 43 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 99, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

### Keskustelu:

**Ed. Laaksonen:** Herra puhemies! Asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä ed. Vähäkangas toi SKDL:n näkemyksen tähän asiaan esille. Me olemme jättäneet valtiovarainvaliokunnassa asiaan vastalauseen. Ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi.

**Ed. Vähäkangas:** Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

**Ed. Mäki-Hakola:** Herra puhemies! Kaivostoiminta on maassamme viime vuosina huolestuttavasti vähentynyt. Tähän on kaksi syytä. Toisaalta vanhojen kaivosten kannattavuus on loppumassa ja toiseksi näyttää siltä, että on varsin vaikea löytää uusia kaivosalueita. Muun muassa Rautaruukki on purkanut kalliin organisaationsa, ja koko malminetsintä on keskitetty lähinnä Outokumpu Oy:lle. Outokumpu Oy:n perustaja oli jaostossa kuultavana ja hän piti hyvin järkevänä, että kaikki asiaa tuntevat resurssit ja yritykset saadaan kiinnostumaan maaperämme mahdollisten rikkauksien esiinnotamisesta. SKDL:n esittämä hylkäysvaatimus tuntuu tätä taustaa vasten aika oudolta.

**Ed. Vähäkangas:** Herra puhemies! Varmasti SKDL:n piirissä tunnetaan yhtä suurta huolta kuin Mäki-Hakolakin siitä, että malmien etsintään on entistä vähempi ollut määrärahoja sijoitettavissa. Mutta tässä ed. Mäki-Hakolan puheenvuorossa ei tuotu esille sitä näkökulmaa, mikä meillä SKDL:ssä on, että asia voitaisiin hoitaa myös valtion toimenpitein, jos haluttaisiin antaa esimerkiksi Geologiselle tutkimuslaitokselle tarpeelliset rahat malminetsinnan tehostamiseksi. Meidän mielestämme asia voitaisiin tällä tavalla hoitaa, jos siinä poliittista halua ja tahtoa olisi.

**Ed. Laaksonen:** Herra puhemies! On tietysti totta ja sinänsä valitettavaa, että malminetsintä Suomessa ei ole johtanut siinä määrin tulokseen, että viime vuosina olisi voitu ava-

ta uusia kaivoksia. Mutta oleellista tässä hallituksen esityksessä on se, että tämä nyt esillä oleva asia muuttaa nykyistä käytäntöä niin, että kaikki yksityiset yritykset voisivat ryhtyä hyödyntämään maaperää. Tästä on vain kukonaskel matkaa paitsi yksityistämiseen myös siihen mahdollisuuteen, että ulkomaalaiset yritykset voivat tulla harjoittamaan kaivostoimintaa tähän maahan.

Me pitäisimme tarpeellisena sitä, että valtionyhtiöt edelleenkin jatkaisivat malmin etsintää sekä malmien ja mineraalien hyödyntämistä tässä maassa ja siten omalta osaltaan turvaisivat työllisyyttä niillä alueilla, mistä mahdollisesti malmia tulevaisuudessaakin löytyy.

**Ed. Seppänen:** Herra puhemies! Kysymyksessä on Suomen luonnonrikkauksien hyödyntämisessä valtionyhtiöllä olevan monopolin murtaminen ja siis privatisointitoimenpide sarjassa punamustahallituksen hirmutekoja Suomen kansaa kohtaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

### Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

**Puhemies:** Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Ala-Kapee, Alaranta, Almgren, Anttila, Antvuori, Backman, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Fred, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kauppinen, Kekkonen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kor-

tesalmi, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Maijala, Mattila, Melin, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paasilinna, Paavilainen, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Uosukainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Vennamo, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virolainen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Haavisto, Kemppainen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Männistö, Paloheimo, Pulliainen, Seppänen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Uitto, Wahlström ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Björklund, Elo, Helle, Hokkanen, Jokinen, Jouppila, Järvenpää, Kanerva, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, M. Lahtinen, Lamminen, Malm, Paasio, Pesälä, Piipari, Pokka, Puhakka, Rehn, Saapunki, Salolainen, Sorsa, Suominen, Säilynoja, Taxell, Törnqvist, Urpilainen ja Viinanen.

**P u h e m i e s :** Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 30. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

## **6) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 82, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 101, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

## **7) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain 2 §:n muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 77, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 102, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

## **8) Ehdotus laiksi siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 121, jota on valmistelevasti käsitelty maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 103, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

#### **9) Ehdotus laiksi hovioikeuden viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 90, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 109, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

#### **10) Ehdotus laiksi vakuutusoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 68, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 98, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

#### **11) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain 4 §:n kumoamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 84, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6

ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 104, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

#### **12) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 87, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 107, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

#### **13) Ehdotus laiksi liikevaihtovero-oikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 88, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 108, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.



**14) Ehdotus laiksi haastemieslain 1 §:n muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 85, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 105, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**15) Ehdotus laiksi jakolain 293 a §:n muuttamisesta**

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 86, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 106, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**16) Valtioneuvoston päätös 1 päivältä heinäkuuta 1988 maantiepolttonesteiden hinnoista**

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty yllämainittu päätös.

**Puhemies:** Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

**17) Ehdotuksen laiksi peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 171 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

**Keskustelu jatkuu:**

**Ed. Renko:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä laki peruskoulun, lukion ja kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta, joka on väliaikainen muutos. Tämä laki liittyy siihen suureen asianippuun, jota hallitus on noudattanut viime aikoina, eli ns. leikkauslakeihin. Hallitus on antanut jo nyt kouluille 2 %:n säästövelvoitteen vuosi sitten budjetit tehtäessä, ja tämä on jatkoa mutta koskee vain 4.—10. kantokysylyluokan kuntia.

Keskusta paheksuu hallituksen menettelyä, kun on kysymys kuitenkin kansan ja kansalaisten sivistämistarpeista, sillä koulupuolen menot ovat erityisen kiristyksen kohteena senkin takia, että markkamääräistä momenttiosuutta ylipäätään ei ole valtion budjetissa nostettu samassa suhteessa kuin palkkakuluja ja kiinteistökuluja. Tämä on johtanut siihen, että joudutaan leikkaamaan opetusvälineiden ja opetukseen tarkoitettavien oppikirjojen ja oheismateriaalin momenteilta. Jos koulun kehittäminen jatkuu tämän tyyliä, että valtiolla ei ole varaa koulujen rakentamiseen, erikseen budjetoitua rahaa, vaan se leikataan sivistykseen tarkoitettua opettamisen määrärahasta, oppilaskohtaisista menoista, lähinnä oppikirjoista ja oppimateriaaleista, tämä on, voisiko sanoa, kapeneva tie.

Vaarallisena esimerkkinä voisi todeta naapurimaan Ruotsin tilanteen, jossa samantyyllisesti kouluja kehitettiin ja leikattiin oppilaskohtaisia määrärahoja ja ajaututtiin tilanteeseen, jossa vanhempien kapinalla palautettiin kouluihin mm. oppikirjoille tarkoitettut määrärahat niin riittävinä, että oppilailla on oikeus joka vuosi uusiin oppikirjoihin ja -materiaaleihin. Tämä on tietenkin vaarallinen esimerkki, ja sopisi hyvissä ajoin hallituksen piirissä miettiä, voidaanko tällaista määrärahaista leikkauslakia antaa ensinnäkin useampivuotiseksi, niin kuin se jo si-  
dotaan. Tämä on viideksi vuodeksi esitetty, ja pelkään pahoin, että meillä ei ole varaa sivistys-

puolen oppilaskohtaisia menoja ajaa näin tiukoille.

Kuitenkin on kysymys siitä, että jo tällä hetkellä, kun lakia annetaan, meillä oppilaat saavat työkirjoja, joissa on valmiiksi tehty ratkaisumallit, ja on myös materiaaleja, jotka kerätään kolmeksi, neljäksi vuodeksi ikäluokkien kiertoon. Näin ollen, kun oppilaat menevät ammatillisille linjoille taikka lukioon, ei olekaan ns. peruskirjallisuutta mukana. Monet oppiaineet ovat kumulatiivisia ja edellyttävät sitä, että myös edellisten vuosien kurssveja voidaan kerrata. Muun muassa ylioppilaskirjoituksiin tulee kysymyksiä peruskoulun kurseista. Jos oppilas ei ole saanut omaksi oppikirjaa vaan se on kerätty pois säästötoimien takia, voidaan kysyä jo oppilaan oikeusturvasta, oikeudesta, joka hänellä lainsäädännön hengen mukaisesti olisi. Peruskouluhan on tarkoitettu tältä osin kuitenkin ilmaiseksi kouluksi.

Tiedän vanhempia, jotka ostavat lapsilleen kirjoja tukeakseen lastensa menestymistä koulussa. Tällainen tilanne ei voi olla kuitenkaan oikein. Kun aikanaan meillä tehtiin periaatepäätös peruskoulujärjestelmään menemisestä, se oli hyvin tärkeä väestöpoliittinen ja sivistyspoliittinen päätös ja hyvä päätös — se on inhimillisesti tasa-arvoinen ja alueellisesti oikeudenmukainen — että koulutusoikeus on ilmainen, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumaton. Nyt, jos materiaalien menoja leikataan, se johtaa eriarvoisuuteen, ja tässä suhteessa on syytä hälytyskellojen soida.

Periaatteessa, jos mietimme myös syytä, miksi koulupuolen menot ovat kasvaneet, se ei suinkaan ole juuri nyt leikattavan kohteen, oppilaskohtaisten menojen, ansiota siltä osin, että meillähan eniten ovat nousseet palkat ja opintososiaaliset edut. Herää kysymys, pitääkö kertakaikkisesti opintososiaaliset edut irrottaa sivistyspuolen momentoinnista niin, että pikemminkin ne liitettäisiin sosiaalipuolen menoihin. Se ei tietenkään käsiteltävänä olevan lain puitteissa ole mahdollista mutta periaatteellisenä pitkäjänteisenä ratkaisuna, jolla estettäisiin se, etteivät nousevat menoerät opintososiaalisella puolella verottaista opetusmomenttia eli oppikirja- ja opetusmateriaalimomentteja.

Toisaalta on käynyt ilmi valtiovarainvaliokunnan sivistysjaostossa, kun on katsottu kyseistä budjettilukua ja nyt käsitellyssä olevaa lakia, että sehän tarkoittaa 80 milj. markan säästöä vuodessa viiden vuoden ajan. Nyt, kun lakiesitys astuisi voimaan ensi vuoden alusta, ensi

vuoden budjetissa ei ole säästö rahaa täysimääräisesti siirretty rakentamiseen. Minusta valtiovarainvaliokunnan tulisi ensisijaisesti tarkistaa, että täällä nyt ei sitten ole leikattu johonkin muuhunkin, kuin mihin lakiesitys edellyttää sitä siirrettäväksi, eli koulujen rakentamiseen. (Min. Taxell: Lakiesitys pitäisi lukea, sieltä käy ilmi!) — Näin on tarkoitus. Nyt on vain tarkistuskysymys, että ne markatkin löytyvät. Opetusministeri on ihan oikeassa, että se pitää lukea. Täällä se sanotaan, että näin on, mutta on ilmeistä ristiriitaa, että sieltä puuttuisi jopa 10 milj. mk. Sillä pari koulua tehtäisiin. Mihin marginaaliverohuojennukseen se on sieltä leikattu? Jos se ei ole leikattu, se pitää pystyä osoittamaan, ennen kuin nuija on kopautettu pöytään, missä se puuttuva 10 milj. mk on, jota tällä erää sieltä kaipaillaan.

Niin kuin alussa sanoin, Suomen keskusta paheksuu tyyliä, jolla kouluja rakennetaan eli otetaan oppilaiden välipaloista, ruoasta, oppikirjoista säästöjä ja siirretään koulujen rakentamiseen. (Min. Taxell: Markkaakaan ei oteta!) Se ei voi olla oikea tie, vaan koulujen rakentamiseen täytyy löytyä varsinainen rahoitus ilman, että opetuksen herkeimmistä elementistä säästetään.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Renko aloitti äsken puheenvuoronsa viittaamalla valtiiovallan viime vuonna esittämään vaatimukseen kuntien koululaitoksen käyttömenojen rajoittamisesta, vähentämisestä kahdella prosenttiyksiköllä. Asia, josta hän mainitsi, oli valitettava, ja erityisen valitettavaa oli myös se, että kunnalliset keskusjärjestöt alistuivat hallituksen tahtoon ja antoivat myöten tässä asiassa. Nyt esillä oleva esitys on tässä suhteessa toisenlainen.

Hallituksen esitys kuntien peruskoulun, lukion ja kirjaston käyttömenojen rajoittamisesta kertoo hyvin osuvalla tavalla, mikä on nykyisen hallituksen linja. Silloin, kun kyseessä on kuntalaisten tarvitsemien palvelujen saanti, tässä tapauksessa koulu-, kirjasto- ja lukiopalvelujen saanti, toisessa yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon, hallitus lähtee leikkaamaan. (Min. Taxell: Opetuksesta ei viedä markkaakaan!) Nyt esillä olevassa asiassa kuntien keskusjärjestöt eivät ole samaa mieltä hallituksen kanssa.

Eräässä istunnossa aiemmin hieman väitelimme valtiovarainministeri Liikasen kanssa siitä, mitä järjestelyasiakirjassa tuli kuntien ja hallituksen kesken sovituksi. Jotta opetusministeri, joka on niin innolla puolustanut hallituksen nyt esillä olevaa esitystä, voisi myös, aina-

kin vielä kerran, tarkistaa, mitä valtiovallan nimissä on tuohon järjestelyasiakirjaan kirjattu, lainaan tästä pari lausetta. Kohdassa 2.3 sanotaan näin: "Valtion ja kuntien välisessä kustannusten jaossa valtionosuusasteikot ja kuntien osuudet valtiolle pidetään vuoden 1988 tasolla." Siis valtionosuusasteikot ja kuntien osuudet vuoden 1988 tasolla. (Min. Taxell: Jos edustaja lukisi sopimuksen kokonaan!) — No, jatkossa sanotaankin näin: "Valtionosuudet ja -avustukset maksetaan vuoden 1988 sovellettavien säännösten mukaisesti lukuun ottamatta yleisten valtionosuuksien järjestelmän voimaantulosta aiheutuvia poikkeuksia."

Herra opetusministeri! Nythän ei ole kysymys tästä yleisestä valtionosuuksien järjestelmien voimaantulosta. Se on kokonaan toinen hallituksen esitys, jos herra opetusministeri haluaa tähän viitata. (Min. Taxell: Jos edustaja lukisi koko sopimuksen!) — No, koko sopimus. Kyllä tässä sopimuksessa on hyvin monta kohtaa, mutta ei täällä missään sanota, että herra opetusministeri ja valtiovarainministeri saavat leikata kuntien peruskoulun, lukion ja kirjaston valtionosuusasteikkoja. (Min. Taxell: Eivät ne leikkaa markkaakaan, sen tekee eduskunta!) — En minä oikein voi ymmärtää, miten opetusministeri jaksaa jankata välihuudollaan äsken mainitsemaansa asiaa, koska selvästi hallituksen esityksellä leikataan viiden vuoden ajaksi 80 milj. mk vuotta kohti eli yhteensä 400 milj. mk. Se on leikkaus, se on vähennys kuntien peruskoulun, lukion ja kirjastojen käyttömenoista. Sitten luvataan, että maksetaan takaisin 12 vuoden kuluessa. (Min. Taxell: Seitsemän!) — No, täällä hallituksen esityksessä puhutaan kahdestatoista vuodesta. On selvää, että vaikka se olisi seitsemän vuotta, merkitseehän se tason alenemista. Ei kai ministeri aio maksaa korkoa runsaasti kunnille. (Min. Taxell: Lain mukaan maksetaan!) — Kuinka paljon? (Min. Taxell: Suomen Pankin peruskorko!) — No, se merkitsee tason alenemista joka tapauksessa. Ja se on järjestelyasiakirjan vastainen.

Olen sitä mieltä, että tästä hallituksen suhtautumisesta allekirjoitettuun järjestelyasiakirjaan, kuntien talouteen, kuntien peruskoulun, lukion ja kirjaston kehittämiseen on syytä mainita silloin, kun kunnissa käsitellään kuntien ensi vuoden talousarvioita, ja kertoa, ketkä ovat kunnilta viemässä. Jos vielä pitää paikkansa se, ettei koko tämä asia ole valtiovarainministeriön vaatimus vaan itse opetusministerin vaatimus, niin sitä suuremmalla syyllä ihmette-

len. Esimerkiksi Turussa tämän lain toteuttaminen merkitsee vuodessa noin 3,5 milj. markan menetystä. Olisi mielenkiintoista kuulla Turussa, millä opetusministeri tätä menetystä puolustele. Olen sitä mieltä, kuten täällä aiemmin tulikin sanoneeksi, että tämä hallituksen esitys on syytä hylätä. Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä on sitä mieltä ja tulee tekemään sitä tarkoittavan esityksen.

Jos hallitus jatkaa tällä linjalla, se merkitsee lisääntyviä paineita kuntien taloutta kohtaan, paineita veroäyrin korottamiseksi ja on kokonaan muuta kuin se, mitä hallituspuolueet vaalimainoksissaan ovat nyt sanoneet. Mikä "inhimillinen ote" siinä on, että leikataan juuri kuntien peruspalveluista ja peruskoulu-, lukio- ja kirjastopalveluja? Mitä "huominen turvaa", niin kuin kokoomus puhuu, on se, että kunnilta viedään mahdollisuus taikka heikennetään näitä mahdollisuuksia edellä kertomallani tavalla. Jos vielä katsoisi, mitä SMP:n vaalimainoksessa sanottiin, siellähän sanottiin, että SMP on kansan asianajaja, johon kansa itse valitsee edustajansa, "lahjomaton uudistava voima" tässä itsekkyyden mädättämässä juppiyhteiskunnassa.

Tämä hallituksen esitys juuri todistaa, että juppiyhteiskunnan tuotteesta nyt esillä olevassa asiassa on kysymys. Siis sitä SMP on puoltamassa. Sitä merkitsee juuri se, että otetaan sosiaalihuollosta, terveydenhuollosta, koulusta, lukiossa, kirjastopalveluksista. Ja sitten täällä tulee joku, joka sanoo, että kyllä tämä hyvin voidaan ottaa, otetaan koululaisten ruoasta pois, niin kuin täällä eräs talousasiantuntijaksi itseään tituleerannut kansanedustaja viime viikolla sanoi.

Opetusministeri T a x e l l : Herra puhemies! Muutamia kommentteja tänään ja viime viikon perjantaina käydystä keskustelusta. Mitä tulee kunnallisten keskusjärjestöjen ja valtion välillä solmittuun järjestelyasiakirjaan, on ehkä syytä kuitenkin todeta, että allekirjoittajilla on tulkintaetuoikeus, jos se sanonta tässä yhteydessä sallitaan. Sikäli kuin minä olen havainnut ja kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa on keskusteltu tästä asiasta, myös ennen kuin esitys on annettu eduskunnalle, ainoastaan yksi kunnallinen keskusjärjestö eli Finlands svenska kommunförbund on ilmoittanut kokonaan tätä esitystä vastustavansa.

Mitä tulee muihin kommentteihin, lupasin erityisesti ed. Astalalle tutustua pöytäkirjaan siltä osin, kuin hän on puuttunut kysymykseen, koska viime viikon perjantaina osallistuin vain osit-

tain täällä käytyyn keskusteluun. Jätän omaan arvoonsa henkilöön kohdistuneet kommentit, jotka ed. Astala on esittänyt. Ehkä on syytä kuitenkin todeta, mikä on se totuus, joka piilee sellaisen väitteen takana, jossa sanotaan, että tässä haiskahtaa petos — jos totuus on tällainen — ja että pettämisestä on kysymys yleensäkin tässä hankkeessa. Mikä on tämä kysymys 10 miljoo- nasta, johon myös ed. Renko viittasi? En voi paljon muuta tehdä kuin viitata lakiesitykseen, joka on eduskunnalle annettu ja josta selkeä ja hyvä vastaus löytyy. Sen voimaantulosäännök- sen viimeisen momentin mukaan ”peruskoulun ja lukion perustamiskustannuksiin myönnetään viiden vuoden aikana tämän lain voimaantulosta valtionosuutta ja -avustusta siten, että luvan saa- neiden hankkeiden normaalihinnoista lasketun valtionosuuden ja -avustuksen määrä on yleisen kustannustason muutokset huomioon ottaen keskimäärin vähintään 50 %, vuosittain kuiten- kin vähintään 40 % suurempi kuin vuosina 1983—1987 myönnettyistä luvista aiheutuneen vastaavalla tavalla lasketun valtionosuuden ja -avustuksen määrä”. Tämä säännös, vaikka se on monimutkainen, on yksiselitteinen. Vähin- tään 50 %, näitä rahoja ei viedä mihinkään muuhun kuin koulujen rakentamiseen.

Silloin luonnollisesti tulemme siihen kysy- mykseen, mihin panostetaan koulutuksen alalla ja kuka panostaa. Vuosien kuluessa tässä salis- sa on hyvin paljon keskusteltu siitä, että koulu- jen rakentamiseen on varattu liian vähän mää- rärahoja. Kun valtiontaloudellisista syistä ei ole ollut mahdollista tätä summaa kovin laajasti nostaa, on ollut pakko etsiä uusia keinoja. Kun on kysytty, kuka tämän keino on löytänyt, il- moitan eduskunnalle, että opetusministeri luon- nollisesti vastaa kaikesta siitä, mitä budjetissa esitetään opetusministeriön osalta. Kaikki muu olisi minusta vastuun pakoilua, ja ilmoitan, että vastaan luonnollisesti tästä esityksestä, jota li- säksi katson aiheelliseksi puolustaa, koska tämä merkitsee — sitä haluan korostaa — että raken- taat voi enemmän, että opetusosalta ei viedä pen- niäkään, päinvastoin kuin tässä on väitetty. Tässä on väitetty, että opetusosalta vietäisiin ra- haat tällä esityksellä. Näinhän ei ole. Kuntien vastuu saattaa lisääntyä, mutta kokonaisuutena valtionosuus ei laske, vaan rahaa siirretään koulujen rakentamiseen. Volyymiä saadaan jonkin verran lisää koko koulutukseen, ja taval- laan molemmat, sekä kunnat että valtio, tästä vastaavat. Minusta tämä ei ole lainkaan huono ratkaisu.

Ed. Rengolle ja ed. Laineelle sanoisin, että tässä lisäksi on yritetty ottaa huomioon juuri köyhimpiä kuntia ja niiden ongelmia. Niiltähän ei tässä esitetä otettavaksi sitä yhtäkään pro- senttia. Mutta ei myöskään ole suljettu pois mahdollisuutta, että rahoja kohdistetaan nii- hin, jos siellä on rakentamistarvetta.

Kun ed. Astala on tässä osoittanut erityistä kiinnostusta Turun kaupunkiin, josta minäkin olen kiinnostunut, tietävästi Turun kaupungil- la on vireillä hanke, jossa tullaan anomaan tai on anottu valtionosuutta rakentamiseen. Kau- pungin mahdollisuudet saada valtionosuutta luonnollisesti paranevat, mitä enemmän rahaa kaiken kaikkiaan on käytettävissä.

Ed. Hautala myös viime viikon perjantaina on väittänyt, että jollakin tavalla tämä jälkira- hoitusmenettely olisi ihmeellinen. Hän sanoi, että tätä on pidettävä valtiovoimien velvollisuu- sien laiminlyöntinä, mikä ilman seuraamuksia voi onnistua vain julkiselle vallalle. Haluaisin ed. Hautalalle sanoa, että ei lain noudattamisesta mitään seuraamuksia aiheudu, vaan jälkira- hoitusjärjestelmään perustuu lakiin, jonka eduskunta on hyväksynyt. Sen erinomaisuudesta voi luonnollisesti olla monta mieltä. Sen toki ymmärrän, mutta siinä ei ole mitään poikkeaa- vaa verrattuna siihen, mitä laissa sanotaan.

Kaiken kaikkiaan, herra puhemies, tarkoi- tuksena on lisätä koulujen rakentamisen volyy- miä, lisätä sitä kuntasektorin osalta kokonai- suudessaan. Rohkenen väittää, että useimmat kunnat tavalla tai toisella tulevat saamaan ra- kentamiskustannuksia niistä leikkauksista, joiksi niitä täällä on kutsuttu, jotka suoriteta- an. Opetustoimesta ei tällä esityksellä viedä mitään.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kyllä opetus- ministeri sen tietää, että käyttömenoista tässä juuri nyt viedään, koulujen käyttömenoista peruskoulu-, lukio- ja kirjastotoiminnan osalta, koska valtionapua ei anneta nyt voimassa ole- van lain mukaan. Se on selvä vähennys. Halli- tuksen esityksen perusteluista ilmenee, että seit- semän vuotta sen jälkeen, kun kohde on valmis- tunut, tuo maksetaan takaisin. Eli kun laki on viisi vuotta voimassa ja sen viimeisenkin koh- teen valmistumisen jälkeen seitsemän vuoden ajan maksetaan takaisin, niin kuluuhan siinä 12 vuotta.

Ministeri sanoi, että muut paitsi ruotsalainen kunnallisliitto ovat tähän suostuneet. Minulla on edessäni pöytäkirja 22.8. tältä vuodelta,

jossa Kaupunkiliitto sanoo, että Kaupunkiliitto vastustaa peruskoulun, lukion ja kirjaston valtionosuusasteikon alennusta ja säästyneiden varojen siirtämistä koulujen rakentamiseen. Kun ministeri Taxell äsken välihuudollaan kehotti lukemaan järjestelyasiakirjan muutkin osat, lainaan vielä seuraavan jakson. Juuri seuraava jakso kuuluu näin: "Valtion viranomaiset eivät anna vastoin 24.6.1986 allekirjoitetun neuvottelu- ja suositussopimuksen neuvotteluvelvoitetta vuonna 1988 ja 1989 lakiesityksiä eivätkä tee päätöksiä tai anna hallinnollisia määräyksiä, joilla lisätään kuntien kustannuksia ja vaikeutetaan tässä pöytäkirjassa kunnallistalouden hoidolle asetettujen tavoitteiden saavuttamista." Myös tämän kohdan valtioneuvosto on rikkonut.

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Keskustelua edistää, jos yrittäisimme kuunnella toinen toisiamme vielä paremmin. Kun arvostan suuresti ed. Laineen asiallisuutta, niin haluan nyt hänelle huomauttaa, että minä sanoin, että ainoa kunnallinen keskusjärjestö, joka selvästi vastusti tätä esitystä, on Finlands svenska kommunförbund. Minä en sanonut, että muut ovat sitä puoltaneet. Me olemme niiden kanssa keskustelleet. Siitä löytyy vastaus toiseen kysymykseen, minkä ed. Laine esitti. Neuvotteluvelvoite on tullut täytetyksi, kun järjestöjen kanssa on keskusteltu. Se ei merkitse, että osapuolien pitää olla samaa mieltä kaikista asioista. Kolmas kommentti ed. Laineen puheenvuoron johdosta on se, että käyttömenoprosenttia vähennetään yhdellä, mutta opetustoimesta ei viedä rahaa. Juuri se tässä on ollut keskustelun alaisena. Siitä ei viedä mitään, vaan tämä kokonaisuus on sama riippumatta tästä esityksestä. Kuntien osuus ainakin lyhyellä tähtäimellä jonkin verran kasvaa. Senhän ei kukaan ole tässä väittänyt olevan toisella tavalla.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusministeri kyllä ansaitsee kiitoksen siitä, että tätä koulupuolen leikkausta ei ole siirretty kokonaan muille hallinnonaloille, vaan se on jäänyt opetuspuolelle pyörimään, joskin sitten rakentamiseen. Huonoa tässä on se, että uskalletaan näinä aikoina esittää muutosta viisivuotiseksi. Minusta tilanne on arvaamaton viiden vuoden päästä, kun nyt jo kunnilla on niin vähän rahaa panna varsinaisiin käyttömenoihin koulupuolelle. Siellä on pakkosäästöt käynnissä.

Olisin toivonut, että ministeri kommentoisi ajatusta siirtää koulupuolen sosiaalimenoja kokonaan sosiaaliministeriön alaisiksi menoiksi. Nehän ovat oppilaiden huoltotoimintaa eivätkä suinkaan sivistämistä, kun syötetään ja kuljetaan. Kun kuitenkin näyttää, että tämä sivistyspuoli ei määrällisesti kasva, niin kuin lakiesityksessä ja ministerin puheenvuorossa todetaan, niin jostakinhan täytyy löytyä pysyvä ulospääsytie. Ei voida äärettömästi käyttömenopuolta kuristaa rakentamisenkaan varjolla.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean ministeri Taxellille, että yritin kuunnella hänen puheenvuoroansa, mutta en välttämättä kyllä ymmärtänyt kaikkea, mitä hän sanoi, (Min. Taxell: Se on eri asia!) ja silloin lienee vika lähinnä minussa. Ehkä tuo ministerin toinen puheenvuoro selvensikin asiaa hieman. Kysymyksensä hän on valtion menojen leikkaaminen ja valtiolle kuuluvien kustannusten siirtäminen osin kunnille, ja tämän ministeri itsekkin myönsi.

Toinen tapa hoitaa näitä leikkauksia on puuttua keskimääräisiin oppilaskohtaisiin kustannuksiin. Näin voidaan rajoittaa valtionosuuksia ja siirtää kunnille niistä aiheutuneita todellisia kustannuksia maksettavaksi. Tämä voi vaikeuttaa koulutoimen hoitamista muun muassa harvaan asutuilla alueilla. Kolmas keino on normaalihintamenettely, jolla voidaan varsin tehokkaasti myös säädellä valtion menoja peruskoulu-, kirjasto- ja lukiorakennusten rakentamiseen. Tässä on kaiken kaikkiaan kuitenkin kysymyksessä sellainen leikkausjärjestelmä, jolla lähinnä valtio siirtää itselleen kuuluvia velvollisuuksia kunnille, ja tätä periaatetta ei voi pitää oikeana.

Tästä syystä joutuukin kysymään, mitä virkaa tällaisilla kunnallisilla keskusjärjestöillä on, jos ne eivät valvo kuntien etuja, vaan asettuvat vain valtiovallan jatkeeksi ja alistavat kuntia valtiovallan tahdon toteuttajiksi, kun pitäisi olla juuri päinvastoin.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selvä tosiasia on se, että kun valtiovalta nyt lisää koulurakentamisen valtionosuuksiin määrärahaa, niin se otetaan kuntien taskusta pois. Tätä seikkaa ei voi miksiäkään toiseksi muuttaa, ei ministeri Taxellkaan. Minun mielestäni tällaiset temput ovat juuri sellaisia, jotka eivät onnistu muulle kuin julkiselle vallal-



le, niin kuin jo viime perjantaina puheessani mainitsin. Tätä ministeri Taxell nyt ihmetteli puheenvuorossaan. Mikä toinen osapuoli voisi menetellä näin epäoikeudenmukaisesti kuin julkinen valta, joka väistääkseen omia velvoitteitaan riistää ja ottaakin rahaa jonkun toisen taskusta suorittaakseen sitten näitä velvollisuuksiaan?

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Rengolle haluan todeta, että minä en usko, että tilanne lainkaan paranee sillä, että siirretään rahaa pääluokasta toiseen. Rahathan on kerättävä kuitenkin verotuksella, joko valtion tai kuntien verotuksella.

Ed. Hautala on nyt, kuten me juristit sanomme, laajentanut kanteensa, koska se mikä viime kerralla oli hänen mukaansa väärin tai ei ollut oikein, on vähän eri asia kuin mitä hän nyt korosti. Siitäkin luonnollisesti voi olla monta mieltä, mutta ei ole mitään perustelua väittää, että tämä jälkirahoitusjärjestelmä ei perustuisi lainsäädäntöön. Sehän on täysin riippumaton tästä nyt annetusta ja käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä. Tämä jälkirahoitushan perustuu voimassa olevaan lakiin. Jos ed. Hautalalla on vaikeuksia muistaa, mitä hän on sanonut, niin minulla on tässä eduskunnan pöytäkirja, josta minä voin sen lukea, mutta tämä kuitenkin minusta ei ole oleellinen kohta, joten olkoon ed. Hautala minun puolestani tätä mieltä. En minä sitä niin pahana pidä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Opetusministeri Taxellin röyhkeys on joko totaalista laatua tai sitten hän ei oivalla lainkaan, mitä tämä hänen esittämänsä lakiehdotus sisällään pitää. Valitettavasti täytyy todeta näin. Tässä on kysymys sumeilemattomasta valtionosuuden leikkaamisesta kunnilta. Kantokykyluokkien 4—10 kunnilta leikataan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksia 1 %:lla.

Kun opetusministeri äsken täällä totesi, että nyt on kysymys siitä, kuka panostaa, niin siitä muuten, opetusministeri, nyt juuri onkin kysymys: kuka panostaa? Te aiotte panostaa nyt vain kuntien rahoja tähän hankkeeseen, mutta te ette aio panostaa markankaan lisämäärärahoja koulujen rakentamiseen ja saneeraamiseen verrattuna tämän vuoden määrärahaan. Se on velvollisuuksien laistamista jos mikään. Se on eräs tämä asian ydin.

Jos ette ole ehtineet tutustua esimerkiksi budjetin perusteluihin, niin täällä todetaan, että pe-

ruskoulujen ja lukioiden rakentamislupien myöntämisvaltuus esitetään korotettavaksi 210 milj. markkaan vuoden 1988 tulo- ja menoarvion mukaisesta 140 milj. markasta. Kun siinä suoritetaan yksinkertaista vähennyslaskua, niin päädytään toteamukseen, että 70 milj. mk aiotaan sijoittaa tähän.

Eduskunnalle nyt annetussa lakiesityksessä todetaan, että tämä merkitsee 80 milj. markan säästöä valtiolle vuosittain. Totesitte, että tämä voimaantulosäännös lakiesityksessä tarkoittaa sittenkin jotakin toista. Eikö kohtuullista olisi, että kyseinen seikka olisi kirjoitettu johdonmukaisesti samalla tavalla joka paikkaan? Nyt kirjoitetulla tavalla 10 milj. mk häviää näiden perustelujen mukaan. (Min. Taxell: Ei se häviä minnekään, se on maksatusta, ed. Astala!) — Siis tämän mukaan on niin kuten sanoin. Mutta mikäli tarkoitatte jotakin muuta, niin se pitäisi tietysti kirjoittaa myös lakiesitykseen sillä tavalla.

Totesitte täällä, että kyllä opetusministeri vastaa tästä lakiesityksestä. Minä en suinkaan tietenkään esittänyt ajatusta siitä, ettei opetusministeri vastaisi, tietenkin hän vastaa. Minä esitin tiedon siitä, että aloite tähän lakiesitykseen eli valtionosuuksien leikkaamiseen on tullut opetusministeriöltä. Minä siis totean edelleenkin, että budjettipäällikön antaman ilmoituksen mukaan aloite tästä on tullut opetusministeriöltä ja valtiovarainministeriö on vain alamaisesti suostunut siihen. Toisin sanoen opetusministeriö on ryhtynyt aloitteelliseksi siinä suhteessa, että peruskoulujen ja lukioiden käyttömenoista leikataan. Kyllä se on jotain ennenkuulumatonta.

Tähän vielä lisätään se, että nyt on kysymys myös yleisestä kirjastosta. Mitä tekemistä arvoisa opetusministeri nyt näkee yleisellä kirjastolla tähän hankkeeseen nähden, jolla valtiovalta ensin laistaa itse peruskoulujen rakentamismäärärahoista, mutta nyt aikoo leikata vielä kirjastoiltakin yhden prosentin verran käyttömenoista? Mikä yhteys näillä asioilla on toisiinsa nähden, kun me jokainen tiedämme, miten valtavan tärkeitä on se, että kirjastoilla olisi riittävästi käyttömenoihin tarvittavia määrärahoja, ja me tiedämme, kuinka suurissa ongelmassa kirjastot ovat sen tähden, että niillä on liian vähän määrärahoja? Ne eivät voi ostaa niitä kirjoja, joita lukijat ja kuntalaiset haluaisivat lainata.

Kun tässä juuri sattui silmiini eräs videotöimikunnan esitys, joka myös ollaan opetusmi-

nisterille lähipäivinä jättämässä ja jossa toivotaan todella perusteellisesti lisättäväksi määrärahoja esimerkiksi kirjastoille, jotta ne voivat videotallennepalvelua laajentaa, niin te aiotte nyt supistaa sitäkin. Toivottavasti kerrotte kyseiselle videotuimikunnalle, että ei tästä nyt tule mitään, kun aiotte juuri supistaa 1 %:lla valtionosuutta esimerkiksi kirjastojen osalta. (Min. Taxell: Jos edustaja pystyisi päättämään, puhuuko hän valtionosuudesta vai käyttömenoista!)

Puhuitte myös Turun kaupungista ja totesitte, että Turun kaupungissa on hankkeilla yksi hanke, johon se tulee valtionosuutta anomaan. Voin kertoa opetusministerille, että Turun kaupungilla on paljon enemmän hankkeita kuin yksi, hyvin kiireellisiä hankkeita. Tässä pari viikkoa sitten Turun kaupunki muuten juuri joutui tekemään päätöksen Teräs-Rautelan koulun rakentamisesta itse ilman, että valtiovalta antaa siihen markkaakaan, ja tässä Turun kaupunki menetti 1 660 000 mk. Näitä saneerattavia kouluja löytyy sekä Turun kaupungista että muuten Turun ja Porin läänistä. Niitä jo yksinomaan tässä läänissä on 140.

Yhdestä asiasta me vain olemme ilmeisesti yhtä mieltä, ja se on se, että kouluja pitäisi rakentaa enemmän ja koulujen korjausmäärärahoja lisätä. Mutta siinä suhteessa meidän tiemme eroavat täysin, että minä olen sitä mieltä, että valtiovallalla kyllä nyt tulisi vastata myös omista velvoitteistaan rahallisesti eikä syyttää kuntien taakaksi tällaista asiaa. En todellakaan voi ymmärtää tämänkaltaista ajatusmallia.

Sen lisäksi teillä on kuulemma meneillään eräs toinenkin romutushanke siellä opetusministeriössä ja koko valtioneuvostossa. Te aiotte kuulemma asetuksella muuttaa oppilaskohtaisten menojen maksatusperusteita, ja se merkitsee, että järjestelmä, joka on luotu tätä varten, romutetaan tällä mahdollisella asetuksen muutoksella. Haluaisinkin kysyä, onko opetusministeriö todella suostuvainen vai onko kenties peräti opetusministeriön oma aloite oppilaskohtaisten menojen maksatusperusteiden muuttaminen niin, että kulutuksen kasvua ei otettaisi lainkaan huomioon. Siis nyt aiotaan poistaa mahdollinen kustannusten nousu. Tällöin, kun oppilaskohtaisia menoja ei enää tulisi sitomaan kuntien menokehitykseen, vaan maksatus olisi ikään kuin harkinnanvaraista, se merkitsee että aikaisemmin luotu lakiin perustuva järjestelmä romutetaan.

Lopuksi vielä kerran totean opetusministeri Taxellille, että kyllä minä ainakin odottaisin suurempaa tahtoa taistella koulutuksen ja kulttuurin puolesta, eikä toimia sillä tavalla kuin opetusministeriö on toiminut, että on omasta aloitteestaan ollut esittämässä kyseisenlaatuisia valtionosuuksien leikkauksia sekä kenties oppilaskohtaisten menojen maksatusperusteiden muutosta, mikäli tämä asia paikkansa pitää.

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Minä sanon suoraan, että minusta on kyllä tärkeämpää, että lapsilla on hyvät koulut kuin se, että kunnat saisivat prosentin enemmän valtionapua. Minusta on ensisijaisen tärkeä kysymys, että lapsilla on Suomessa hyvät koulut. Tähän tähtää tämä hallituksen esitys. Siitä kannamme yhteisen vastuun, kunnat ja valtio.

Kun ed. Astala sekä perjantaina että tänään on asettanut kykyäni oivaltaa tai ymmärtää kyseenalaiseksi, niin puuttumatta ed. Astalan kysyn tällä sektorilla haluaisin todeta, että ed. Astalan pitäisi tehdä itselleen ja muille selväksi, puhuuko hän käyttökustannuksista vai puhuuko hän käyttökustannusten valtionosuuksista. (Ed. Virolainen: Molemmista!) — Mutta molemmista ei voi puhua tarkoittaen samaa, ed. Virolainen. Tämä on se pieni ero. (Ed. Virolainen: Kyllä voi!) — Kyllä voi, mutta silloin on erehtynyt asiasta, ja se luonnollisesti ei ole kovin kivaa, koska tällä esityksellä käyttökustannuksia ei leikata, mutta käyttökustannusten valtionosuusasteikkoa alennetaan, kuten sanotaan hallituksen perusteluissa. (Ed. Virolainen: Pannaan kunnille maksettavaksi!) — Kyllä, kyllä, ed. Virolainen. Tämä lukee selvästi esityksen pääasiallisessa sisällössä. Muut ovat tämän kyllä todenneet lukiessaan tämän esityksen iltatyönä, kuten varmaan kaikki muut edustajat ovat tehneet.

Minusta on — siitä voimme toivon mukaan ed. Astalan kanssa olla samaa mieltä — tärkeää muistaa, mistä puhumme. Ed. Astala levittää sellaista väitettä, että tämä merkitsee kirjastojen käyttökustannuksien vähentämistä. Sitähän tämä esitys ei merkitse. Se merkitsee esimerkiksi kirjastojen osalta, että käyttökustannusten valtionosuusasteikkoa alennetaan kantokykyluokien 4—10 osalta, kuten sanotaan laissa. Mitään muuta se ei merkitse. Minusta asiasta voidaan olla mitä mieltä tahansa, mutta toivoisin, että eduskunta keskustelisi siitä, mitä hallitus on ollut tässä asiassa esittämässä.

Mitä sitten tulee siihen varsin tärkeään kysymykseen, mitä tapahtuu asukaskohtaisille käyttömenoillemme, minkä kysymyksen ed. Astala nosti esille, mikä sinänsä ei liity lainkaan tähän esitykseen, tässä suhteessa ilmoitan, että hallitus tulee noudattamaan sitä tahtoa, minkä eduskunta on ilmaissut hyväksyessään tämän vuoden tulo- ja menoarvion. Ensi vuoden budjettiesityksessä toistetaan mitä tämän vuoden budjetissa sanotaan, minkä eduskunta siis on hyväksynyt. Siinä sanotaan: "Koulu- ja kirjasto-toimen säästötoimia jatketaan opetusministeriön ja kunnallisten keskusjärjestöjen kesken tehdyn sopimuksen mukaisesti siten, että peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten ns. oppilaskohtaiset käyttömenot ja kirjastojen ns. asukaskohtaiset käyttömenot kasvavat vuodesta 1988 vuoteen 1989 enintään yleistä kustannustason nousua vastaavasti". Tämä on sivulla 258, vasemmalla palstalla.

Tämän mukaan opetusministeriö tulee toimimaan tietäen, että tämä ei ole mitenkään suositua päätös ja tietäen, että tämä aiheuttaa ongelmia jonkin verran. Mutta tämä on sen budjetin mukainen, minkä tämä eduskunta on hyväksynyt tämän vuoden osalta. Vielä kun ed. Astala sanoi, että pitää taistella opetuksen ja kulttuurin puolesta, niin olen täsmälleen samaa mieltä ed. Astalan kanssa. Kiinnittäisin hänen huomionsa siihen, että ensi vuoden budjettiesityksessä opetushallinnon menot nousevat selvästi enemmän kuin menot budjettiesityksessä yleensä. Jos ed. Astala vertaisi tätä kehitystä siihen kehitykseen, mikä tapahtuu tänä päivänä monessa maassa Euroopassa, Pohjoismaissakin, niin tämä esitys kyllä merkitsee, että hallitus panostaa opetukseen ja kulttuuriin. Luonnollisesti aina voi panostaa enemmän ja opposition tehtävänä on osoittaaakin hyviä kohteita. Minäkin otan hyviä ehdotuksia mielelläni vastaan. Mutta minusta on kohtuullista, että keskustellaan siitä asiasta, jota me olemme esittämässä, eikä yritetä väittää, että oltaisiin esittämässä jotain muuta.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemme opetusministeri Taxellin kanssa samaa mieltä siitä, että lapsilla on oltava Suomessa hyvät koulut. Hän totesi, että se edellyttää yhteistä vastuuta. Sitä olen juuri peräänkuuluttanut, että vastuu olisi yhteinen, mutta hallitus ei aio osallistua tähän vastuuseen itse asiassa lisämäärärahana tämän lisäruuhkan purkamisessa markallakaan, kun se aikoo ottaa

kunnilta sen rahan, jonka se sitten sijoittaa armeliaasti kunnille. Mikä on tällainen yhteinen vastuu? Kunpa te voisitte tuntea vastuuta myös kuntien taloudesta. Kun olen todennut, että Turun kaupungissa ollaan tässä menettämässä noin 17 milj. mk virkamiehen antaman tiedon mukaan, niin se on aika suuri potti, kun otetaan huomioon nekin taloudelliset ongelmat, jotka siinä kaupungissa tänä päivänä vallitsevat ja joita muuten opetusministeri Taxellin puolue juuri on ollut yhteistyössä muun porvarillisen enemmistön kanssa tuottamassa. Toivon mukaan voisitte tulla nyt sinne valtuustoon kertomaan, että aiotte ottaa 17 milj. mk lisää pois. (Min. Taxell: Kyllä minä tulen, jos pyydetään!) — Tervetuloa.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta myös herra opetusministerin on turha korottaa täällä ääntään asiassa, jota me emme hyväksy. Ja meillä on hyvin pätevät perustelut, että emme hyväksy. Hän puhuu panostamisesta kulttuuriin ja valtiovalan panostamisesta. Mitä panostamista se on, että hän panee kunnat panostamaan siihen? Sitähän me arvostelemme. Me emme hyväksy sitä, että te yritätte tällaisia siirtoja suorittaa näihin sinänsä tärkeisiin asioihin kuntien kustannuksella. Sitä ainoastaan arvostelemme. Minäkin olen ollut opetusministerinä ehkä vähän pitemmänkin aikaa kuin ministeri Taxell ja korostaisin, että opetusministerin tehtävänä on kehittää lainsäädäntöä niin, että koululaitos ja yleensä kulttuurielämä kehittyy, ja järjestää valtiolta, lähinnä valtiovarainministeriöltä varoja tätä tarkoitusta varten. On silmänkääntötempu, jos opetusministeriö yrittääkin ruveta varoja ottamaan kunnilta. Se supistaa edelleen sitä kunnallista itsehallintoa, minkä negatiivisia vaikutuksia olemme saaneet olla todistamassa kunnallisvaaleissa. Ihmiset eivät kohta tunne mitään mielenkiintoakaan kunnallispoliittikkaa kohtaan, kun valtio vuosi vuodelta sysää kustannuksia kuntien kannettavaksi. Tässä on nyt juuri esimerkki siitä, ja sitä me emme hyväksy.

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Samalla kun kiitän ed. Virolaista hänen hyvistä neuvoistaan (Ed. Virolainen: On syytäkin kiittää!) — kyllä, sen vuoksi kiitänkin — haluan muistuttaa häntä siitä, että sillä kaudella, kun ed. Virolainen ei ollut täällä, meillä oli voimassa laki, jonka mukaan asteikko oli 52—87 %, jonka piti tulla voimaan 1.1.1985. Mutta sitten



säädettiin laki, jonka mukaan asteikko olikin 50—85 %. Se siis pysyi alempana eli sillä tasolla, mitä nyt ollaan esittämässä ilman, että näitä rahoja olisi siirretty koulutoimen muihin menoihin. Minä olin tästäkin vastuussa, sitä en kiellä, hallituksen jäsenenä. En ollut opetusministerinä, mutta sikäli kuin muistan, ed. Virolaisen edustama puolue oli silloin hallituksessa ja myöskin budjettia esittelemässä.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ministeri Taxell kuuluttaa vastuuta lapsesta, mikä on aivan oikein, niin sitä tunnetaan ja koetaan parhaiten sillä tavalla, että jokainen osapuoli, jolla on velvollisuuksia lasta kohtaan, myös vastaa velvoitteistaan ja myös valtiolta. Yleensä on niin, että mikäli jokin osapuoli väistää velvollisuuksiaan, kärsijänä on tavalla taikka toisella lapsi, ja näin tulee tässäkin välillisesti käymään.

Lisäksi toteaisin jälkirahoitusmenettelystä, jota arvostelin perjantaisessa puheenvuorossani, jota kommentoi täällä ministeri Taxell, niin toteaisin, että sellaisen luominen on niin epäedullinen vastaosapuolelle, että se onnistuu vain julkiselle vallalle eli valtiovallalle eikä kenellekään muulle. Siis minun ei tarvitse peruuttaa sanaakaan siitä, mitä perjantaina tästä asiasta lausuin.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoroksi, mutta kun en selasta saanut, niin haluaisin sen nyt sitten käyttää vähän laajemmin.

Ministeri Taxell haluaa ideoita, näinkö se oli, eli hyviä neuvoja. Ei tuntunut oikein käyvän tämä, että koulujen sosiaalimenot siirrettäisiin terveys- ja sosiaalipuolelle eli momentilta toiselle. Tuo ratkaisu ei tietenkään ole ratkaisu, mutta siinä olisi se hyvä puoli, että niitä myös tarkasteltaisiin sitä taustaa vasten, mihin ne sananmukaisesti ovat eli oppilashuoltoon. Se ei ole sivistämistä, kun syömme ja kuljetamme oppilaita kotiin ja kouluun. Käsitykseni mukaan sivistys on sitä, mitä pannaan korvien väliin. Silloin me saisimme opetusministeriön momenteille liikkumavaraa sivistystarkoitukseen, koska siihen on äärettömän suuri paine. Aikuiskoulutus painaa päälle, ja meillä ei ole kohta sitä viimeistä kirjaakaan antaa, kun köyhimmillä kunnilla ei ole varaa, kun valtionosuudet tipahtavat. Silloin tulee tiukka pakkosäästäminen. (Min. Taxell: Tämä ei koske köyhiä kuntia!) — Tämä oli linjan alkua ja viisivuotinen kuitenkin. Koh-

ta rikaskin 4—10 kantokykyluokan kunta on köyhä. Eivät ne neljännen kantokykyluokan kunnat ole taloudeltaan niin hääppöisiä. Niitä löytyy joka läänistä, Lappia lukuun ottamatta. Kun liikkumavaraa sinne saisimme, niin todella pystyisimme ottamaan myös aikuiskoulutuksen haasteet eri tavalla vastaan.

Tarkastelun aihetta voisi olla myös toiselta pohjalta. Kun rakentamiseen olemme ottamassa rahaa, niin mietitäänpä sekin asia, miten valtio työllistämislakia laiminlyö eikä esimerkiksi löydä rakentamiskohteita. Tulkintaa tiukennetaan työllisyysmomenteilla koko ajan siihen suuntaan, että jos pikkuisenkin prosentti on noussut, niin keskeneräinen hanke jäädytetään. Tämän hallituksen aikana on tapahtunut, että keskeneräiset hankkeet jäädytetään, jos työllisyystilanne pikkuisen paranee kunnassa. Näin ei saisi olla. Puretaan vaikka rakentamista sinnekin, niin ihmiset todella saavat koulutustaan vastaavaa työtä, eikä laiminlyödä työllistämismomentin käyttöä valtion hankkeissa.

Kaikki koulut eivät tietenkään ole valtion hankkeita. Nyt kun pannaan paineita kunnille, niin pitäisi myös avoimesti katsoa kohteet, olisi ko muita rahoituskeinoja, olemmehan yksimielisiä siitä, että kouluja pitää rakentaa ja lapsilla pitää olla hyvä koulu. Mutta se pyynti ei riitä eikä se, että opettajilla on hyvät palkat, kuljetus pelaa ja keittiö pelaa, vaan siellä pitää oppia, kun se on sivistyslaitos. Ymmärrän, että ed. Asatala on tätä perään kuuluttamassa.

Kuka tässä maassa huolehtii lasten sivistystasosta, jos ei valtiolta ja ministeriö? Herra ministeri, meillä kunnissa eivät riitä rahkeet valvomiseen, vaan taso laskee. Siitä me olemme sydämestämme suruissamme ja olisimme etsimässä keinoja, joilla pääsisimme tästä vaikeasta tilanteesta eteenpäin.

Jos rakentamistarpeen purkamiseen ei löydy isoja keinoja, niin minusta ajaututaan linjakysymykseen, tuummeko me peruskoulujärjestelmää järjestelmänä, joka alueellisesti ja inhimillisesti on oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen, niin kuin äsken totesin, vai annetaanko syntyä vanhemmissa tyytymättömyyttä, niin että liikkeelle lähtee kannatusyhdistyspohjainen korvaava koulujärjestelmä, josta on hälyttäviä merkkejä Etelä-Suomen keskuksissa ja muualakin maassa kaupungeissa. Silloin kyllä hälytyskellojen pitäisi sosialidemokraateilla soida. Emme me voi päästää koulujärjestelmää kuntien talousahdingon kautta siihen, että me tähän maahan synnyttämme korvaavan koulujär-

jestelmän, kun meillä on hieno peruskoulujärjestelmä olemassa. Täytyy löytä oppilaiden kirjoihin ja opetusvälineisiin sekä rakentamiseen rahaa, ilman että ns. ”korvien väliin” pantavalta momentilta säästetään, kun me tiedämme, että aikuiskoulutus tulee myöskin tälle samalle ”korvienvälimomentille”. Rakentamiseen täytyy löytä pysyvä ratkaisu, esimerkiksi niin, että markkamääriä nostetaan. Toivonkin, että hallituspuolueet antaisivat nyt valtiovarainvaliokunnassa oikeuden liikkua myös omien kansanedustajiensa niin, että rakentamiseen lisättäisiin rahaa. Sillähän se olisi selvä, ja kaikki olisivat tyytyväisiä.

**Ed. Pystynen:** Herra puhemies! Minäkin haluan käyttää puheenvuoron sen vuoksi, että haluan kertoa arvoisalle ministerille erityisesti, mutta miksei myöskin muille, että en minäkään ole tyytyväinen tähän lakiesitykseen. Me olemme sivistysvaliokunnassa keskustelleet erinäisten lakiesitysten yhteydessä yleissivistävän koulun resurssikehityksestä ja olemme, riippumatta puolueista, sivistysvaliokunnan jäsenten keskuudessa havainneet, että me kannamme siitä hyvin suurta huolta. Tämän huolen kantamisen seurauksena me pyysimme opetusministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä muutama aika siten virkamiehiä kertomaan meille, miten valtiovarainministeriön virkamiehet ajattelevat sen asian, että yleissivistävän koulun resursseja jatkuvasti tehdään niukemmiksi. (Min. Taxell: Se ei pidä paikkaansa!) — Herra ministeri, tarkoitan nyt resursseja yleensä. Sisällytän siihen esimerkiksi tuntikehysresurssin. Se on erittäin tärkeä resurssi. (Min. Taxell: Niitähän on lisätty!) Toivottavasti niitä lisätään, (Ed. Astala: Ei riittävästi!) mutta ne ovat valitettavan huonot. Lisäksi opettajaresurssi. Pätevien luokanopettajien vajeus on valtavan suuri jne.

Tämän vuoksi minäkin haluaisin tuoda esille, että ymmärrän sen, että ministeri Taxell ja valtioneuvosto antavat tällaisen esityksen, jos tämä käytettävistä vaihtoehtoista on paras. Nämä vaihtoehdot ovat siinä tapauksessa kaikki tavattoman huonoja. Mutta voi olla, että tämä on käytettävissä olevista vaihtoehtoista paras sen tavoitteen saavuttamiseksi, että ne koulurakennukset on vähitellen aikaansaattava. Tämän on tavoite.

Haluan myös viitata siihen, että tämä tilanne ei suinkaan ole syntynyt yhtäkkiä, vaan niin kuin hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, se on alkanut vuosikausia sitten kenties jo

ed. Virolaisen opetusministerikaudelta saakka. Perusteluissa sanotaan, että kunnat ovat joutuneet rakentamaan suurimman osan koulurakennuksista ilman valtionosuutta, koska niiden on pitänyt hankkia koulunpidon kannalta välttämättömiä tiloja nopeammin kuin valtion tuloja menoarvioon otettujen määrärahojen mukaan mitoitettu valtakunnallinen rakentamisen kiireellisyysjärjestys olisi edellyttänyt. Siis pitkälti ajalta on tapahtunut perustavaa laatua oleva resurssien väärinkohdentaminen. Kunnille on säädetty velvollisuus peruskoulun, joka on erittäin hyvä koulu, oppivelvollisuuskoulun mukaisen koulutustason antaminen oppivelvollisuusikäluokille. Tämä perustavaa laatua oleva resurssi, koulutilojen antaminen valtion tuella, on laiminlyöty. Tämän vuoden määrärahoista haettiin opetusministeriöltä rakentamislupia 136:lle peruskoulun ja lukion rakennushankkeelle, mutta vain 36:lle voitiin myöntää. Siis sata oli edelleenkin se määrä, joka jäi vaille rakennusmahdollisuuksia.

Kyllä kai me hyväksymme sen, että kouluille on opetustilat saatava, sillä kun niitä ei ole saatu, niin siitä on monenlaisia muita resurssi-ongelmia, ministeri Taxell. Voin vielä korostaa sitä, että ei ole nyt pelkästä rahasta kysymys. Resurssi-ongelmista johtuu, että kun joudutaan sekä tuntikehysresurssien että tilaresurssien vuoksi ei-tyytyttävissä koulutustiloissa, liian suurissa opetusryhmissä ja monella tavalla puutteellisesti hoitamaan opetusta, niin pätevimmat opettajat eivät mene kaikkein vaikeimpiin koulutustiloihin, esimerkiksi suuriin kouluihin, joissa tuntikehysresurssi on huomattavasti heikompi kuin pienemmissä kouluissa. Siis pätevimmat hakeutuvat parhaille paikoille, ja epäpätevien hoitoon jäävät nuo huonoimmat paikat. On myös mitä moninaisimpia muita ongelmia. Opettajat, jotka valmistuvat, eivät tule enää opettajiksi, vaan menevät muualle jne. Tämän vuoksi tämä koulutilaresurssikin on saatava kuntoon.

Hallitus esittää nyt tämän vaihtoehdon. Toistan vielä kolmannen kerran, että voi olla, että tämä on käytettävissä olevista vaihtoehtoista paras, mutta siinä tapauksessa kaikki vaihtoehdot, joita on läpikäyty, ovat erittäin huonoja, sillä tämäkin on huono. Kun tästä käy ilmi, että tämä vaatii noin 80 milj. mk vuodessa lisäresursseja ja tällä toimenpiteellä siis säästetään sen verran valtion menoja, jotka sitten viiden vuoden aikana, keskimäärin 50 % tähänastisia rakentamisvaroja nostaen, ohjataan sinne, niin

minusta noin 130 mrd. markan budjetissa 80 milj. markan vuotuinen lisäys ei olisi vienyt budjettia kovin paljon epätasapainoon, ja olisi saattanut olla, että se olisi ollut sittenkin parempi keino, vaikka lievästi velanottoa lisäämällä. Mutta tämä selviää sitten, kun valiokunnassa tätä tarkemmin tutkimme.

Opetusministeri **Taxell**: Arvoisa puhemies! Kaikella kunnioituksella sivistysvaliokunnan herra puheenjohtajaa kohtaan ihmettelen vähän, kun hän puhuu siitä, että peruskouluissa olisi puuttuvia resursseja esimerkiksi tuntikehyksen osalta. Tilanne on peruskoulun yläasteella tällä hetkellä se, että kaikissa aineissa perusopetusryhmän keskikoko on alle 20 oppilasta. Tämä on kehitys, joka on tapahtunut 80-luvulla ja johon minulla ei ole paljon mitään ansiota. Minusta tämä on varsin myönteinen kehitys. Useimpiin muihin maihin verrattuna tämä on hyvä. Lukiossa meillä on tuntikehyksen osalta resurssiongelmia, varsin suuriakin. Meillä on varsin suuria luokkia lukiossa. Tämä aiheuttaa ongelmia. Siinä mielessä hallitus antaa ensi perjantaina esityksen eduskunnalle, jossa tätä tuntikehystä lisätään ja tämä luvataan myös budjetissa. Varmaan tästäkin voi olla eri mieltä, onko tahti oikea ja määrä oikea, mutta kuitenkin se on askel siihen suuntaan. Mutta kun keskustellaan peruskoulusta, pitää puhua niistä asioista mielestäni, jotka todella ovat ongelmia.

Mitä tulee opettajiin, niin tämä selostus ei pidä paikkaansa. Tilanne on tällä hetkellä sellainen, että ongelma on vaikein luokanopettajien osalta Helsingissä ja Uudellamaalla ja paras Lapin läänin kunnissa. Ei voi tällaista jakoa huonoihin ja hyviin kouluihin tehdä. Tässä mielessä opetusministeriö viime helmikuussa päätti laajasta ohjelmasta, jolla pyritään tähän asiaan puuttumaan, mutta kuten tiedämme, niin koulutus vie aikansa eikä muutamassa kuukaudessa paljon saada aikaan.

Minä arvostan sitä, että sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on kiinnostunut. Minä olen luonnollisesti valmis henkilökohtaisesti kertoamaan sivistysvaliokunnalle kaikista niistä suunnitelmista, mitä meillä opetusministeriössä on, jos valiokuntaa kiinnostaa.

Ed. **Jokinen**: Herra puhemies! Oli erittäin hyvä kuulla sivistysvaliokunnan puheenjohtajan ed. Pystysen selvitys tästä asiasta. Minä ihmettelen, että ministeri Taxell ei usko sitä asiantuntemusta, joka valiokunnassa on

mahdollista, ja todella vastuuntuntoinen väki siellä valiokunnassa pyrkii puuttumaan näihin asioihin. Silloin se pitää myös ministerin ottaa vastaan, ei hyökkäämällä vaan kuuntelemalla, mikä on totuus. Kyllä koulutilat ovat tällä kertaa Suomen maassa monessa kunnassa sellaisessa asemassa, että niiden korjaus on nopeasti aikaansaatava.

Monia muita epäkohtia on olemassa, mutta myös opettajien määrä on jo tällä hetkellä sellainen, että opettajat loppuvat lähivuosina, eikä tähän saada korjausta. Tämä on pitänyt olla tiedossa pitempään. Ehkä ministerit eivät ole ennenkään kuunnelleet valiokuntien kannanottoja, jotka ovat todella asiantuntijaelimiä.

Ed. **Virolainen**: Herra puhemies! Tämä keskustelu minusta osoittaa, että se ed. Donnerin budjettikeskustelun yhteydessä tekemä ehdotus, että meidän pitäisi lähiaikoina käydä täällä eduskunnassa perusteellinen keskustelu 1990-luvun koulutus- ja kulttuuripolitiikasta, olisi kyllä hyvin tärkeä.

Minä vielä sanoisin herra opetusministerille, että opetusministerin tehtävänä on saada rahaa näitä tarkoituksia varten eikä käyttää mitään vippaskonsteja, että jos ei saa rahaa valtiovarainministeriöltä, niin ottaa kunnilta. Minusta koko opetusministeriö on pikkasen ollut viime vuosien aikana tuuliajolla. (Ed. Dromberg: Entäs kepun aikana!) — No, se oli silloin ihan toisessa kunnossa. Silloin olivat johtohenkilöt puolueista, sekä sosialidemokraateilta että meiltä, tässä hommassa. Minä ihmettelen, että kokoomuspuolue ja sosialidemokraatit eivät pidä niin tärkeänä opetusministerin vakanssia, että panisivat omia johtavia henkilöitään tätä vakanssia hoitamaan. En minä arvostele ministeri Taxellia siitä, ettei hän yrittäisi, mutta hänellä on takanaan liian pieni puolue. Silloin kun hallituksessa joudutaan ratkaisuun budjetista valtiovarainministerin kanssa, siinä pitää olla opetusministerillä aika paljon voimaa takanaan, että hän pärjää. Muuten hän joutuu tällaisia vippaskonsteja käyttämään.

Opetusministeri **Taxell**: Herra puhemies! Nyt tämä jo menee vähän asian sivulle, mutta keskustellaan nyt sitten siitä, jos ed. Virolainen katsoo aiheelliseksi. Kun minä olen ollut nyt vuodesta 1979 hallituksessa, niin ei ole kertaakaan keskustapuolue katsonut opetusministerin paikkaa niin tärkeäksi. (Ed. Virolainen: Sekin on väärin!)

Mutta kun ed. Virolainen edustaa tieteellistä suhtautumista asiaan tohtorismiehenä, niin minä toivoisin, että ed. Virolainen lähtisi tutkimaan, miten tilanne on kehittynyt opetushallinnon alalla. Ed. Virolainen huomaisi, että itse asiassa kehitys on ollut varsin myönteistä. Eri-tyisen myönteistä se on ensi vuoden budjetissa, mitä rahoihin tulee ja mitä tulee rahoihin verrattuna siihen, mitä on ollut monena vuonna aikaisemmin, ja myös siihen verrattuna, mikä on kansainvälinen kehitys.

Välttämättä en ole samaa mieltä ed. Virolaisen kanssa, että se, miten paljon rahaa käyttää, on erinomaisuuden merkki. Silloin kun ed. Virolainen oli valtiovarainministerinä, hän käytti rahaa niin runsaasti, että inflaatio vain juoksi juoksemistaan ja maa joutui suuriin taloudellisiin vaikeuksiin.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Ihmettelen kyllä ed. Virolaisen kantaa tähän koulurakentamisasiaan sikäli, että kun he olivat monta vuotta hallituksessa, niin sinä aikana nimenomaan mentiin koulujen rakentamisessa jälkirahoitukseen, ja se on erittäin vaikeasti kohdellut nimenomaan Uuttamaata ja pääkaupunkiseutua, nimenomaan ed. Virolaisen omaa aluetta. Kun ajatellaan sitä tilannetta, mihin todellakin on nyt jouduttu, toivoisin kyllä, että nykyinen hallitus pystyisi paremmin pääsemään tästä eteenpäin. Jälkirahoituskysymyshän on kyllä nyt siirtynyt lyhyemmälle aikajaksolle. Mutta todellakin sitä arvostelen, että nämä leikkaukset tapahtuvat pääkaupunkiseudun kustannuksella myös nykyisen hallituksen aikana, ja toivon, että siinä pystytään parempaan jatkossa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ministereillä ja esimerkiksi kaupunginjohtajilla, nimenomaan apulaiskaupunginjohtajilla, pitäisi olla tärkeimpänä tehtävänä oman alansa asioiden edistäminen — nyt puhun tietysti opetusministeristä. Mutta opetusministeri omaksuu sellaisen asenteen, että jos kansanedustajat jossain määrin arvostelevat, niin opetusministeri käyttää kaiken energiansa lyödäkseen ”lättäjalaksi” ne kansanedustajat, jotka eivät ole tyytyväisiä opetushallinnon tilaan tai nyt tässä tapauksessa siihen, että herra opetusministeri itse tekee ehdotuksia, jotka johtavat kuntien käyttömenojen supistumiseen. Nimittäin jos valtio vähentää valtionapua käyttömenoista, niin silloin kunnissa helposti nousee esiin kysymys, että sit-

ten kuntien pitää säästää näitä menoja. Ei se selittely, millä ministeri tästä yrittää vähän niin kuin poppakonstilla päästä, tehoa.

Vielä uudelleen vetoan: Herra opetusministerin tehtävänä on hallituksessa pyrkiä valvomaan erityisesti oman alansa etua. Siinä suhteessa viittasin äsken apulaiskaupunginjohtajiin, että heidän tehtävänä on valvoa kaupungeissa oman alansa etua. Ellei ministeri valvo eikä apulaiskaupunginjohtaja valvo, niin eivät-hän rahakirstun varsinaiset vartijat tule rahaa tarjoamaan.

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Aivan lyhyesti totean, että tällä esityksellä koululasten oikeus hyviin koulurakennuksiin on asetettu kuntien ja valtion taloutta ajatellen etusijalle. Minusta tämä on aivan oikea ja hyvä ratkaisu.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Keskustelun lopuksi haluan vielä kerran todeta opetusministerille, että sumeilemattomasta valtionosuuden leikkauksesta on kysymys. Opetusministeri aikoo panostaa ei valtion varoja, vaan sataprosenttisesti kuntien omia varoja koulujen rakentamiseen, kun on kysymys niistä mahdollisista lisämakoista, joilla uusia kouluja rakennetaan. Tätä ette ole kyenneet keskustelussa toiseksi saattamaan. (Min. Taxell: Enkä ole yrittänyt-kään!) — Jaha, ministeri ei edes halunnut sitä toiseksi saattaa. Toisin sanoen hän myöntää avoimesti, että nyt on kysymys siitä, että valtiovalta panostaa pelkästään kuntien omia rahoja tähän tavoitteeseen. (Ed. Jokinen: Pakko myöntää!)

Lopuksi totean vielä, että opetusministerin täällä antaman lausunnon mukaan näköjään todella oppilaskohtaisten menojen maksatusperusteita aiotaan muuttaa niin, että kustannustekijää ei enää oteta huomioon. Se merkitsee nyt vallalla olevan järjestelmän romuttamista. Se on todella väärin kuntia kohtaan. Siinä kunnat menettävät jälleen miljoonia, kenties satoja miljoonia.

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies! Kolme kommenttia ed. Astalalle, vaikka hän katsoi, että minä ymmärrän huonosti.

Ensinnäkin tällä esityksellä lapset yhä useamassa kunnassa saavat parempia kouluja. Toivon, että eduskunta voi tästä olla samaa mieltä. (Ed. Virolainen: Kunnan kustannuksella!) — Ed. Virolainen, sillä kustannuksella, mitä tässä

laissa sanotaan ja kuten sanoin tätä esitystä puolustan.

Toiseksi esityksen mukaan vähennetään 1 prosenttiyksiköllä viiden vuoden aikana kanto-kykyluokkien 4—10 kunnilta. Se on aivan selvä, sitä en ole kieltänyt milloinkaan.

Kolmanneksi, ed. Astala, minä olen lukenut budjetista, mikä on tavoite vuosien 1988 ja 1989 osalta. Kuluvan vuoden budjetin tämä eduskunta on hyväksynyt, ja sen mukaan nyt toimitaan. Mutta mistään pysyvästä romuttamisjärjestelmästä, mihin ed. Astala viittasi, ei ole kysymys. Sellaista eduskunta ei ole edellyttänyt, eikä opetusministeri eikä -ministeriö ole sellaista suunnittelemassa.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Kansanedustaja Dromberg väitti, että keskustapuolue on aikaansaanut tämän jälkirahoitusjärjestelmän, ja syy menee siten kokonaan suurimmalle oppositiopuolueelle. Minä haluaisin muistuttaa hänelle, että opetusministerin salkku ei kymmeneen vuoteen ole ollut keskustapuolueen hallussa, joten vikaa täytyy kyllä etsiä muualta.

Ed. Dromberg: Herra puhemies! Mutta keskusta on ollut sinä aikana nimenomaan hallituksessa ja hyväksymässä tämän periaatteen, mikä on edellisten hallituksien aikana sovittu.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Ed. Drombergin puhe on ihan väärää todistusta. Nythän jos koskaan juuri kokoomuksella sen ollessa hallitusvastuussa olisi ollut mahdollisuus kääntää kelkka ja järjestää tämä asia toisella tavalla.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Drombergille huomauttaisin aivan samalla tavalla kuin ed. Väänänenkin äsken, että nyt kokoomus on hallituksessa. Teillä on kaikki mahdollisuudet tehdä tästä järjestelmästä todella hyvä ja toimiva myös Uuttamaata ajatellen. Tässä tarkoituksessa todella toivonkin, että ed. Dromberg vaikuttaa oman ryhmänsä kautta hallituksessa sillä tavalla, että me pystymme jatkossakin rakentamaan kouluja valtionavun turvin eikä niin pitkälti kunnan kustantamana, mihin tämäkin esitys nyt tähtää.

Etelä-Hämeestä toteaisiin, että meillä on nykyisillä määrärahaakehyksillä 30 vuodeksi koulurakentamisohjelma valmiina, mutta rahoitus puuttuu.

Ed. Dromberg: Herra puhemies! Kun keskustapuolueen pitkää hallitustaivalta oikein kriittisesti tarkastelee, niin koulupuolella olemme joutuneet juuri siitä syystä tähän vaikeuteen esimerkiksi Uudellamaalla, että koulujen rakentamisohjelma on vuoteen 2000 olemassa. Ei se tämän puolentoista vuoden aikana ole kehittynyt, minkä keskusta on ollut pois hallituksesta.

Sitä paitsi valtiovarainministerinä on ollut keskustapuolueen ministeri, jolla olisi ollut tädet valtuudet hoitaa näitä asioita ja antaa rahoja ja nimenomaan peruskoulujen rakentamiseen. Mutta tässä tilanteessa olemme, ja joudumme paikkaamaan edellisten hallitusten aikakautta.

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Minä voin kyllä antaa todistuksen siitä, että edellisen hallituksen aikana kaikkiin supistustoimenpiteisiin syyllinen on valtiovarainministeri Pekkala ja osittain myös Ollila.

On hyvä, että edes jotakin joustavuutta saadaan. Minä uskon, että ministeri Taxell on vähän joustavampi kuin byrokraattiset sosiaalidemokraatit opetusministeriössä ja päästään vähän eteenpäin.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Ed. U. Leppäselä huomauttaisin sen, minkä sanoin ministeri Taxellille: Hallituksessa on jokaisella ministerillä yksi ääni, kaikki ovat tasa-arvoisia. Mutta ed. Leppänen tietänee, että toiset ovat vähän tasa-arvoisempia kuin toiset. Opetusministerillä pitää olla niin paljon voimaa takanaan, ettei hänen tarvitse alistua valtiovarainministerin väärin säästöpäätöksiin. Minä voisin antaa ministeri Taxellille hyviä ohjeita, miten tässä voi onnistua.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ed. U. Leppäsen puheenvuoron johdosta pari huomiota. Kun hän sanoi, että keskustan valtiovarainministerien aikaan kaikkia sivistystoimen hankkeita jarrutettiin, todettakoon hänelle pari asiaa.

Ensinnäkin korkeimman opetuksen osalta niistä velvoitteista, joita nyt tämä hallitus noudattaa vain koko lailla minimaalisesti, päätettiin edellisen hallituksen aikaan, kun kehittämislaki ja siihen liittyvä valtioneuvoston päätös aikanaan hyväksyttiin. Suurin piirtein sen linjan mukainen ensi vuoden budjetti näiltä osin on. Siellä on eräitä momentteja, myönnän sen, jotka menevät jonkin verran yli, mutta pääpiir-



teissään linja on se, mitä kehittämislaisia ja siihen liittyvässä valtioneuvoston päätöksessä aikanaan edellytettiin.

Toinen asia oli koululait, joiden yhteydessä tuntikehysjärjestelmään mentiin. Kun siihen mentiin, edellytettiin, että tätä systeemiä kohennetaan tulevien vuosien aikana. Ei ole mitään tapahtunut kahteen vuoteen. Nyt budjettiin sisältyy lupaus siitä, että lukion osalta kertymää kohennetaan jonkin vuoden päästä — jos kohennetaan, koska se ei ole päätös, mikä on siellä nyt, se on vain lupaus siitä, mitä kenties tulevaisuudessa tapahtuu.

Tässä pari esimerkkiä, ed. U. Leppänen, siitä mitä tehtiin edellisen hallituksen aikana ja missä ei ole päästy eteenpäin kuitenkaan tämän hallituksen aikana.

Opetusministeri T a x e l l : Herra puhemies! Kun näyttää olevan halua jatkaa tätä keskustelua, niin mikäs siinä, se on hyvä vain.

Mitä tulee tähän kehittämispäätökseen, niin annettakoon nyt kunnia niille, joille kunnia kuuluu, eli silloiselle kulttuuri- ja tiedeministeri Gustav Björkstrandille, joka oli sitä periaatepäätöstä ajamassa. Sitä nyt noudatetaan. Sehän on erinomainen päätös. En tiedä, onko ed. Virolainen siihen ehtinyt tutustua, mutta sehän on ainutlaatuinen, mitä tulee tutkimuksen määrärahojen kasvuun. Siitä olimme kaikki yhdessä päättämässä. Nyt sitä noudatetaan. Eduskuntakin on ollut yksimielinen tässä. Minusta se on asia, josta voidaan olla samaa mieltä. Sekin on myönteinen asia.

Mitä tulee tähän lukiolainsäädäntöön, niin ed. Pekkariselle sanon — sanoin sen aikaisemminkin, mutta keskustelu on kestänyt näin kauan — että sitä koskeva hallituksen esitys annettaneen tämän viikon perjantaina.

P u h e m i e s : Tässä yhteydessä haluan huomauttaa, että käsiteltävänä on päiväjärjestyksen 17) asia.

Ed. H a u t a l a : Herra puhemies! Ed. U. Leppäsen puheenvuoron johdosta totean, että hän puheenvuorollaan ilmoittautui tämän hallituksen esityksen erityiseksi kannattajaksi. Tämän hän merkitsee tuntuvaa lisärasitusta sattumanvaraisesti 4—10 kantokäylylokan kunnille. Nyt ed. U. Leppänen on hyvin iloisissa lakiesityksestä. Esittikö hän nyt myöskin SMP:n mielipiteen tässä asiassa?

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Ministeri Taxell viimeisessä puheenvuorossaan tähän asiaan liittyen viittasi kehityslakiin ja sanoi, että toivottavasti minäkin sen tunnen. Kyllä minä tunnen, koska minä tein sen varsinaisen kehityslain jo 60-luvulla, joka tehtiin vajaassa puolessa vuodessa. Tämä edellinen hallitus, johon ministeri Taxell viittasi ja jossa ministeri Björkstrand oli kulttuuriministerinä, sähläsi pari kolme vuotta tämän asian kanssa siinä, jatkettaisiinko sitä jossakin muodossa, ja supistuneessa muodossa päätti jatkaa.

Mehän sen lain teimme hyvin nopeasti Kekosen voimakautena. Silloin suhtautuminen kulttuuri- ja koulupolitiikkaan oli kokonaan toinen kuin sen jälkeen on ollut. Silloin saatiin varoja ja mentiin voimakkaasti eteenpäin. Koko meidän korkeakoulu- ja koululaitoksemme uudistettiin. 60- ja 70-lukujen vaihteessa säädettiin uusi peruskoululaki, joka on periaatteiltaan ihan hyvä, mutta valitettavasti sen toimeenpääntö, niin kuin tämän laki osoittaa, on jäänyt lapsipuolen asemaan.

Ed. U. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Ensinäkin ed. Hautalalle toteaisin, että hänen tulkintansa siitä, mistä asioista voi olla iloinen, on kyllä hyvin joustava. Minä erityisesti ilmoitin vain luottamukseni ministeri Taxelliin enkä suinkaan kehumus tätä lakia.

Ed. Virolaiselle toteaisin — hän kyllä puhuu ministeri Taxellin kanssa — kun hän ilmoitti, että hän voi antaa hyviä neuvoja opetusministerin toimesta ministeri Taxellille, niin en haluaisi olla ilkeä ed. Virolaiselle, mutta muistan vain ne ajat, jolloin ed. Virolainen toimi opetusministerinä. Silloin oli mm. tämä mies ja ääni-sekasotku jnp. Ehkäpä muutenkin olisi mielenkiintoista käsitellä ed. Virolaisen ministerikautia. Silloin kyllä rahaa pantiin menemään ja verot nousivat.

Ed. B j ö r k s t r a n d : Herra puhemies! Mitä uuteen kehittämislakiin tulee, se annettiin aiwan ajoissa. Siinä ei hukattu yhtään vuotta, vaan se tuli suoranaisena jatkona edelliselle kehittämislakille. Ongelmat olivat sellaiset, että vanhaan kehittämislakiin sisältyi tietty kaavamaisuus ja siitä pyrittiin pois. Tämä ratkaisu, joka nimenomaan on resurssilaki ja antaa korkeakouluille mahdollisuuden ohjata voimavaroja sinne, missä niitä todella tarvitaan, on siinä mielessä ehkä onnistuneempi.



Sitten valtiovarainministerinä oli, ei Pekkala vaan Ollila, muuten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

### **18) Ehdotuksen laiksi asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 166 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

**Keskustelu jatkuu:**

**Ed. Laine:** Herra puhemies! On ero kuin yöllä ja päivällä, jos vertaa äsken esillä ollutta asiaa nyt esillä olevaan asiaan. Kun edellisen asian osalla vaikeutetaan kuntien taloudenhoitoa ja kuntalaisten palveluja, tässä hallitus sentään nyt pikkuisen antaa, tosin vaivaisen vähän, asuntosäästäjille. Pikkuisen markkamäärä on nousussa. Mielestäni kuitenkin asuntosäästötallettajat ja muut asunnon tarpeessa olevat tarvitsivat paljon pidemmälle meneviä toimenpiteitä kuin hallituksen esityksellä nyt ehdotetaan. Asuntopolitiikassa ja asumiskustannustasoon vaikuttamiseksi tulisi käydä käsiksi suuriin peruskysymyksiin. Niitä ovat ensiksikin asuntojen saannin ja erityisesti vuokra-asuntojen saannin turvaaminen, toiseksi asuntojen hintatason alentaminen ja kolmanneksi ensi keväänä uhkaavan vuokrien suurkorotuksen ja muiden asumiskustannusten nousun torjuminen ja niiden alentaminen.

Sen sijaan, että hallitus esimerkiksi budjetin yhteydessä ehdottaa uustuotantoon käytettävien määrärahojen vähentämistä ja asuntopolitiikan ohjauksen siirtämistä yhä enemmän pankille, hallituksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin uustuotantoon, peruskorjaustoimintaan ja asunnottomuuden poistamiseen käytettävien määrärahojen lisäämiseksi. Sen sijaan, että hallitus sallii ennätysuuret asuntojen hintojen kohoamiset ja markkinavoiimien mellastelun asuntojen puutteesta kärsivien kustannuksella, sen tulisi käydä käsiksi grynderien ja maakeinotteli-

joiden kasvaviin voittoihin sekä asunnonvälittäjien saalistukseen. Sen sijaan, että hallitus on hyväksynyt aikaisempaa suuremmat vuokrien korotukset viime keväänä ja myös Suomen Pankin päätöksen lainakoron korottamisesta sekä hallitus valmistautuu ensi kevään suuriin vuokrien korotuksiin, hallituksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin vuokrasulun toteuttamiseksi välittömästi, lainakoron puolittamiseksi, lainojen takaisinmaksuajan lyhentämiseksi puoleen sekä liikevaihtoveron poistamiseksi kotitalouteen käytettävän energian osalta ja myös katumaksun poistamiseksi asuinkiinteistöiltä. Vielä valtion tulisi tukea kuntia lainoittamalla niiden maanhankintaa ja asuntojen hankintaa vanhasta asuntokannasta. Lisäksi tarvittaisiin toimenpiteitä tyhjien asuntojen saamiseksi käyttöön.

Esitän eräitä sellaisia toimenpiteitä, joita niin asuntosäästötallettajat kuin muut asunnon tarpeessa olevat tarvitsisivat niiden toimien lisäksi, joita nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan.

**Ed. Kietäväinen:** Herra puhemies! Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän ainoa korjaus, jota nyt hallitus esittää, on korotus asuntosäästöpalkkion lapsikorotukseen. Sitä ollaan nostamassa 500 markasta 800 markkaan, eli korotus on 300 mk. Tämä korotusesitys, herra puhemies, kertoo hyvin pelkistetysti sen, millä tavalla hallitus asuntopoliittiseen tilanteeseen ja asuntosäästöpalkkiojärjestelmään suhtautuu. Tämä korjaus ei ole millään tavalla missään suhteessa oikein mitoitettu siihen todelliseen asuntopoliittiseen tilanteeseen, joka tällä hetkellä vallitsee.

Budjetissa luvataan nostaa myös asp-järjestelmän asuntojen enimmäishintoja, mikä on tietysti välttämätöntä etenkin, kun hallitus on päästänyt asuntojen hinnat nousemaan hyvin voimakkaasti. Esitetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä. Palkkion korottaminen olisi myös tärkeää. Se tulisi nostaa vähintäänkin 6 500 markan, ehkä noin 10 000 markan suuruusluokkaan, jotta sillä olisi merkitystä. Mutta vähintäänkin yhtä tärkeää on korottaa lapsikorotusta aivan toisella tavalla kuin mitä 300 markan korotus merkitsee. Keskusta on aiemmin esittänyt sen korottamista 1 000 markkaan ja asteittaista korottamista jatkossa ylöspäin. Tämä olisi hyvin tärkeää. Laina-aikaa on myös pidennettävä, ja omarahoitusosuus on laskettava asteittain 5 %:iin. Hallitus on mitoittanut asp:n korkotuenkin määrärahan väärin. Asuntohallituksen

lausuntojen perusteella todellinen tarve olisi vähintään 10 milj. mk korkeampi, koska asunton hinnat ovat voimakkaasti nousussa.

Herra puhemies! Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuen rahat, kuten totesin, ovat väärin mitoitettut. Niissä on vähintäänkin 10 milj. markan alimitoitus asuntohallituksen laskelmien mukaan, mutta todellisuudessa ilmeisesti alimitoitus on huomattavasti suurempi, koska asuntojen hinnat ovat huimassa nousussa.

Kaikkein ongelmallisinta on — ja perussyytähän asunto-ongelmissa tällä hetkellä alkavat olla siinä — että hallitus ei tee mitään asuntojen hintojen nousun hillitsemiseksi. Se on asuntopolitiikan ehkä kaikkein pahimpia ongelmia. Toinen ongelma on siinä, että hallituksen ensi vuoden budjettiesitys lähtee siitä, että erilaisilla suoraan sanottuna vippaskonsteilla on pyritty alentamaan budjetin loppusummaa asuntopolitiikan määrärahoja leikkaamalla. Se on tässä tilanteessa, jossa asunnottomuus ja asunto-ongelmat ovat riistäytyneet kansalaisten käsistä, erittäin huolestuttava linja.

Asuntosäästöpalkkiojärjestelmä voisi tehokkaammin toimivana alentaa omistusasunnon hankintakynnystä, se voisi vähentää vuokra-asuntojen kysyntää, koska jos se toimisi tehokkaammin, se lisäisi kiertoa vuokra-asuntomarkkinoilla. Myös tehokkaammin toimivana se helpottaisi vähävaraisempien nuorten mahdollisuuksia aloittaa itsenäinen elämä kotinsa ulkopuolella. Nykyisinhän järjestelmän tehottomuus on lähinnä johtanut siihen, että asuntosäästöpalkkiojärjestelmää eivät juurikaan pysty käyttämään kuin väsin hyvätuloiset kansalaiset. Hallitus valitettavasti esityksillään ei ainakaan korjaa tilannetta, pikemminkin päinvastoin.

Ympäristöministeri B ä r l u n d : Arvoisa puhemies! On tietysti selvää, että opposition edustaja pitää kaikkia hallituksen toimenpiteitä riittämättöminä. Mutta jos ed. Kietäväinen on sitä mieltä, että asuntosäästöpalkkiojärjestelmä tällä hetkellä suosii hyvätuloisia, se on aikaisemmin suosinut hyvätuloisia paljon enemmän, koska jatkuvasti on tehty järjestelmään sellaisia parannuksia, jotka helpottavat sen käyttöä lapsiperheiden ja vähempituloisten kannalta. Olen aikaisemminkin ilmoittanut, kuten ilmoitan sen nyt uudestaan, että hallitus tulee tekemään päätöksiä siitä, että asp-järjestelmän piiriin kuuluvien asuntojen hyväksyttäviä hintarajoja tullaan merkittävästi nostamaan ja tullaan myös porrastamaan hintarajoja sillä tavalla, että pie-

niä asuntoja varten tehdään erilaiset päätökset kuin suurempia varten, koska pienet asunnot ovat neliöhinnaltaan korkeampia. Nämä päätökset ovat hyvin pitkälle valmistelussa, ja lähi-viikkoina ympäristöministeriössä tullaan ottamaan niihin kantaa ja viemään tarvittavat esitykset hallitukseen käsittelyyn. Tältä osin järjestelmä tulee kehittymään lähiaikoina parempaan suuntaan.

On väitetty myös — ja ed. Kietäväinen esitti samanlaisen väitteen — että asuntosäästöpalkkiojärjestelmä olisi jotenkin menettänyt kiinnostavuuttaan ja tehoa. Viime kuukausien aikana on tullut ongelmia hintojen nousun vuoksi, mutta meillä on tällä hetkellä yli 60 000 asuntosäästötiliä voimassa, ja niiden määrä on viime vuosien aikana jatkuvasti kasvanut, joten järjestelmä on edelleen käyttökelpoinen ja kiinnostaa ihmisiä — päinvastoin kuin ed. Kietäväinen väitti.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ensinnäkin asuntosäästöpalkkiojärjestelmän kiinnostavuuteen. Se, että asuntosäästöpalkkiotilejä on näin paljon, ei välttämättä kerro siitä, onko järjestelmä toimiva, vaan se kertoo siitä todella huonosta tilanteesta, joka tällä hetkellä nuorilla ihmisillä ja ensimmäistä asuntoaan säästäville on, kun heille ei ole yhteiskunnan taholta muuta järjestelmää tarjolla kuin tämä. Se ei puolusta sitä että järjestelmä olisi tehoton. Päinvastoin se vain kertoo sen, että on suuri joukko ihmisiä, jotka tarvitsevat oman asuntotilanteen helpottamiseksi järjestelmän tehostamista.

Missä viiptyvät hallituksen toimenpiteet? Me olemme esittäneet sitä, että omarahotusosuutta tulisi laskea. Me olemme vaatineet — ja hyvin laaja yksimielisyys viime hallituksen aikana valitsi myös siitä — että laina-aikaa tulisi pidentää. Missä viiptyvät nämä esitykset? Nyt hallituksen ainoa esitys, joka budjetissa on, on esitys korottaa lapsikorotusta 300 markalla. Ministeri B ä r l u n d, se on aivan kohtuuton siihen asuntotodellisuuteen verrattuna, jossa tällä hetkellä ensiasunnon hankkijat joutuvat elämään. Se ei heidän asemaansa helpota. Voin sanoa, että vanha fraasi, että hallituksen toimenpide on oikeasuuntainen mutta riittämätön, ei ole edes kohtuullinen käytettäväksi tässä yhteydessä. Tämä on aivan liian mitätön toimenpide, jotta voitaisiin käyttää tätä fraseologiaa.

Ed. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kuten ministeri totesi, ratkaisevaa on se, minkälaisia

ovat korkohyvityksen piiriin hyväksyttävät asunnon hinta ja lainan enimmäismäärä. Minusta järjestelmää pitäisi kehittää sillä tavalla, että ensiasunnon leimaveroasia hoidettaisiin, jotta siitä ei menisi leimaveroa. Se on erittäin oleellinen kysymys. Sitten asuntolainojen korkovähennyksen leikkaaminen vaikeuttaa asuntosäästöpalkkion kautta asunnonhankkijan asemaa. Nimittäin muutoksesta valtiolle kerittyä lisätuloja ei nyt ohjata nuorelle ensiasunnon hankkijalle, vaikka edellisen hallituksen vahvistaman asunto-olojen kehittämisohjelman mukaan näin olisi pitänyt ehdottomasti mennellä.

Lopuksi totean sen, että sillä järjestelmällä ja sillä asuntopolitiikalla, jotka ensi vuoden budjettiin liittyvät, siirretään ratkaisevasti rakentamista vuokra-asuntojen suuntaan, mutta kun määrärahoja ei osoiteta lisää, asuntoja ei tule enempää. Ainoastaan painopiste siirtyy ja painottuu vuokra-asuntojen suuntaan, ja se tapahtuu omistusasuntojen kustannuksella.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ministeri Bärlundille vain ihan lyhyesti, että kyllähän nyt käy väistämättä ja ymmärtääkseni täysin kiistämättä siihen tapaan, että koko asuntosäästöpalkkiojärjestelmän tuet ja kannustimet yhteensä — sanoisinko niiden antamat lisätuet valtiovallan puolelta — eivät riitä likimainkaan siihen asuntojen hintojen rajuun nousuvauhtiin, mitä tapahtuu kaiken aikaa. Käytännössä siis kynnys omaan asuntoon järjestelmästä huolimatta karkaa entistä korkeammalle. Tässä tilanteessa nuoret perheet ovat todella vaikeissa olosuhteissa. Lisäksi voin todeta sen, että nyt hän näyttää siltä, että lähinnä omakotiasuntojen lainoitus — myönnän, että aspläiset eivät kovin monesti ole omakotitalon hankkijoita mutta joskus sitä ovat, todella ministeri on varmasti oikeassa, että sängen harvoin — näyttää loppuvan nyt likimain tyystin, kuuleman mukaan 1 500 asuntoa ensi vuonna kaiken kaikkiaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

## 19) Ehdotuksen laiksi eräiden asuntolainojen koron alentamisen sekä lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 182 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin toiseen lakivaliokuntaan.

### Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En ole lakiesitykseen tutustunut kovin tarkasti, mutta totean, että samanlainen lakiesitys oli viime vuoden syksyllä toisessa lakivaliokunnassa. Kysymys on jälleen lykkäyksen antamisesta aravalainoitettujen vuokratulojen lainojen lyhennysten ja korkojen maksamiseen. Tämä ongelma meillä on ollut jo viime vuosikymmeneltä saakka. Joka vuosi tehdään samanlainen laki ja velkojen lyhennyksiä ja korkoja lykätään hamaan tulevaisuuteen. Tulee mieleen se, että voitaisiinko Suomessa fyysiselle henkilölle esimerkiksi pankkien taholla osoittaa samaa armeliaisuutta kuin tässä tapauksessa joudutaan tekemään valtion taholta. Jos samojen lainojen lyhennyksiin ja korkoihin käydään pyytämässä lykkäystä pankista, niin eräänä päivänä osoitetaan asia varmasti ulosottomiehen nuijan alle.

Viime kerralla esitin toisessa lakivaliokunnassa tiettyä ponsilausemaa tähän asiaan. Se oli täällä eduskuntasalissakin ja hylättiin luonnollisesti täällä. Tarkoituksena oli se, että olisi velvoitettu hallitus keksimään joitakin muita pysyviä ratkaisuja tämän asian hoitamiseksi toisin kuin siten, että joka vuosi tehdään samanlainen lakiesitys asiassa. On selvää, että aravavuokratuloissa, jotka on jo puutteellisesti rakennettu, tänä päivänä eivät vuokratulot pysty vastaamaan edes normaaleja käytömenoja, saati korjaustarvetta, joka lisääntyy vuodesta toiseen kasvavalla vauhdilla. Toivon, että toinen lakivaliokunta, kun asia sinne tulee, paneutuu tähän asiaan vähän perusteellisemmin jälleen ja pyrkii etsimään ehdotuksia myös pysyväisemmäksi ratkaisuksi tähän ongelmaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään toiseen lakivaliokuntaan.

## 20) Ehdotuksen laiksi oman asunnon hankintaan valtion lainan sijasta myönnettävien lainojen korkotuesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 183 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin toiseen lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta pankkivaliokunnan lausunto.

### Keskustelu:

**Ed. Kietäväinen:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevalla lailla tuodaan valtion omistusravajärjestelmän rinnalle uusi korkotukijärjestelmä. Sinänsä uusia asuntopoliittikan muutosesityksiä on tarkasteltava aina mahdollisimman avoimesti, koska asunto-ongelma on hyvin huolestuttava ja koska kaikki uudet ratkaisut, joilla pyritäisiin ongelmaa korjaamaan, ovat tietysti tervetulleita. Valitettavasti tätä hallituksen esitystä tarkasteltaessa tulee siihen johdopäätökseen, että syy uuden järjestelmän esilleottamiseen ei ole asuntopoliittisten ongelmien ratkaisemisen yrityksessä, vaan yrityksessä vähentää budjettimäärärahan tarvetta asuntotoimen pääluokassa. Kun tästä lähtökohdasta asiaa tarkastelee, voi vain ihmetellä uuden järjestelmän sisältöä.

Aikaisemmin julkisuudessa mm. asuntohallituksen pääjohtaja Syrjänen ja monet muut asuntopoliittikan asiantuntijat ovat arvostelleet uuden korkotukijärjestelmän valmistelua erittäin heikoksi. Heidän lausuntoihinsa on helppo yhtyä. Tulos on myös valitettavasti sen mukainen. Tämä järjestelmä ei tule toimimaan näillä ehdoilla, jotka lakiesityksestä ja hallituksen budjettiesityksestä käyvät ilmi. Tuki on riittämätön. Tämän järjestelmän käyttöönotto johtaa vakaviin vakuusongelmiin. Tukea eli omistusasuntoa hakeva, nykyiseen aravalainaan oikeutettu joutuu uudessa järjestelmässä hakemaan lainaa järjestelmän mukaisesti todella paljon, ja kaikki raha, aikaisemmasta poiketen, joudutaan hakemaan rahalaitoksesta. Rahalaitoksista haettavasta rahasta varsin suuri osa tu-

lisi mitä ilmeisimmin olemaan korkorajoitusten alaista. Kysymys onkin siitä, miten pankit saadaan kiinnostumaan tällaisesta pitkäaikaisesta lainoituksesta, etenkin kun vakuusongelmat tulevat vastaan. Tässä uudessa järjestelmässä ei ole mukana aikaisemman järjestelmän, aravajärjestelmän, mukaista valtion lainoitusosuutta, joka on helpottanut vakuusongelmien ratkaisemista. Lopputuloksena onkin, että on ilmeistä, etteivät pankit myönnä lainkaan hallituksen ehdoilla esityksen mukaisia korkotukilainoja.

Jos tämä korkotukilainajärjestelmä olisi haluttu tehdä, niin kuin sanotaan, tasavertaiseksi vaihtoehdoksi omistusravajärjestelmälle, lainoitusjärjestelmälle, olisi tuen tullut olla huomattavasti korkeampi. Tässä esitetään ensimmäisille vuosille 8 %:n tukea ja kuvitellaan, että se vastaisi myönnettävien asuntolainojen korkoa. Jotta päästäisiin samanlaiseen tilanteeseen kuin aravajärjestelmässä, ettei ensimmäisiltä vuosilta jouduttaisi maksamaan korkoa lainkaan, tulisi näillä perusteilla koron olla 8 %:n sijasta 11—15 %:n luokkaa, kun otetaan huomioon, miten pitkistä laina-ajasta on kysymys ja kun otetaan huomioon, mikä on todellinen rahan hinta lainamarkkinoilla tällä hetkellä.

Kun hallituksen laskelmissa lähdetään siitä, että 70 %, siis peräti 70 % eli valtaenemmistö, aravalainaan oikeutetuista hakisi korkotukea lainan sijaan, voidaan aivan perustellusti todeta, että näin ei tule tapahtumaan. Kyllä ihmiset osaavat laskea hyvin nopeasti, ja tässä ei tarvitsse kovin monimutkaistakaan laskutoimitusta huomataksaan, että tämä uusi järjestelmä on selvästi heikompi kuin vanha aravajärjestelmä. Kaikki syyt puoltavat sitä näkemystä, että tuskin kukaan tähän järjestelmään vapaaehtoisesti, ja näin yksinomaan tämän mitoitusvirheen takia asuntotoimen budjettiin tulee 430 milj. markan, vähintäänkin tuonsuuruinen, aukko maksatusmäärärahoihin. Valitettavasti tämä aukko ei ole ainoa, mikä asuntotoimen budjetissa on, vaan tämä on yksi monien aukkojen joukossa, ja osoittaa sen, että asuntotoimen budjetti on ensi vuotta silmällä pitäen rakennettu todella alakanttiin. Seurauksena tulee olemaan se, että ensi vuoden asuntopoliittikan hoito on entistä vaikeampaa. Tämän kaikki asuntopoliittikan asiantuntijat ovat myöntäneet.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa onkin syytä hyvin tarkkaan pohtia, mitä muutoksia tulisi näihin esityksiin tehdä. Keskusta on hyvin valmis keskustelemaan ja myötävaikuttamaan

asuntobudjetin korjaamiseen ja myös tämän lakiesityksen korjaamiseen sillä tavalla, että asunto-ongelmat saataisiin kuntoon.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin aivan periaatteelliseltakin kannalta sen, että korkotukijärjestelmä järjestelmänä ei sovi omistusasuntojen hankkimiseen näitten vakuusongelmien ja lainojen järjestelyongelmien takia. Sen takia eduskunnan tulisikin hyvin pidättyvästi suhtautua koko tähän lakiesitykseen. Jollei parempia ehtoja tähän lakiesitykseen saada, ei eduskunnan kannata tämmöistä lakiesitystä hyväksyä.

**Ed. Saastamoinen:** Rouva puhemies! Totean sen, mikä hallituksen esityksessä on sanottu, että kysymyksessä on kokeiluluonteinen omistusasuntoja koskeva korkotukilainoitus. Tämäntyyppisen kokeilun tarvetta on ollut. Ja on muistettava se, että tämänhetkisillä asuntomarkkinoilla nimenomaan korkotuesta on paremminkin kysymys kuin varsinaisesti lainan saamisesta. Tämä on todellakin kokeilu, ja asunto-ongelma on sen laatuinen, että kaikki kokeilutkin kannattaa käydä läpi.

**Ed. Kietäväinen:** Arvoisa puhemies! Toki tiedän, että kyseessä on kokeilu. Mutta kun kokeillaan, pitäisi tietysti olla edes jonkinmoinen mahdollisuus, että kokeilu toteutuisi. Nyt meillä tullaan hallituksen toimenpitein — ilmeisestikin eduskunnassa hallituspuolueet ajavat tämän läpi — säätämään kokeilulaki, joka ei tule lainkaan toimimaan, koska yhtään kokeilua ei saada näillä ehdoilla aikaan.

Toinen vaihtoehto on sitten se, että kokeillaan. Pannaan tämä kokeilu käyntiin, mutta se edellyttää pakkoa: kun määrärahat, niin kuin kerroin varsinaisessa puheenvuorossani, tulevat näillä mitoituksilla loppumaan, tämän jälkeen saattaa tulla tilanne, että sitä kautta kokeilu kyllä saadaan syntymään. Ei anneta kansalaisille muuta vaihtoehtoa, eli aravalainaan oikeutetut kansalaiset eivät voi valitakaan enää aravalainan ja korkotuen välillä, vaan joutuvat valitsemaan joko ei-minkään tai korkotuen välillä. Tämä vaihtoehto on valitettavasti asiantuntijakuulemisissa tullut esille. Eli on pelko siitä, että tämä järjestelmä, kokeilu, tullaan pakolla toteuttamaan, ja se on kyllä sitten jo asunnontarvitsijoitten kannalta todella huolestuttava asia.

**Ed. Anttila:** Arvoisa rouva puhemies! Tähän on todettava myös se, että meillä ei ole

tietoa tänä päivänä siitä, ovatko pankit valmiita tällaiseen lainoitusjärjestelyyn, eikä myöskään tietoa siitä, minkälaisen koron pankki saa periä. Nyt nimittäin näyttää siltä, että aravaomistuslainoitus ylipäänsä jää tällä tavalla heitteille taikka korkotuen varaan.

Kaiken kaikkiaan minusta asuntoasia on tavattoman tärkeä asia. Me elämme niin pohjoisessa, että asunto on jokaiselle välttämättömyyshyödyke, ja sen eteen todella kannattaisi panostaa. Kun nyt puhutaan tästä kokeilusta, niin minusta hallituksen olisi pitänyt myös ottaa sellainen kokeilu, miten vaikuttaa esimerkiksi vuokra-asuntojen saantiin se, että säädetään vuokratuotto esimerkiksi kymmenen vuoden ajaksi verovapaaksi. Tässä olisi hyvä ehdotus hallitukselle kokeilla sitäkin, miten paljon sitä kautta saadaan asuntoja vuokralle.

**Ed. Saastamoinen:** Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle toteaisin, että tämä on tietysti joskus tässä maassa kokeiltu järjestelmä, mutta valitettavasti tämäntyyppisistä ratkaisuista on aikaisemmin luovuttu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään toiseen lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta pankkivaliokunnan lausunto.

## 21) Ehdotuksen arvopaperimarkkina- ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 157 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin pankkivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lakivaliokunnan lausunto.

Keskustelu jatkuu:

**Ed. Seppänen:** Arvoisa puhemies! Puhujakorokkeen kellossa on minuutti jo mennyt, se on kyllä nollattava uudelleen!

Tämä lakiesitys on suhteellisen myönteinen ja poistaa sen epäkohdan, että maassa on arvopaperimarkkinoilla vallinnut Villin lännen pelisäännöt. Minusta ministeri Louekoski on teh-

nyt hyvin myönteistä työtä lain valmistelussa, ja minusta aivan oikeutetusti tätä lakia voidaan kutsua lex Louekoskeksi. Siinä on useimmat sellaiset määräykset, joita pörssin toiminnan säätelylle voidaan kohtuudella asettaa, siinä hyvässä muodossa kuin markkinapaikkaa koskevat säädökset tulee asettaa.

Toinen kysymys on sitten se, että joskus saat- taan olla kannattavaa rikkoo lakia. Taloudellisen voitto lain rikkomisesta voi olla niin suuri, ettei ole merkitystä sillä, tullaanko lakia rikko- neeksi vai ei. Tässä mielessä ei ole aina varmaa, että laki johtaa rikosten ennalta poistamiseen.

Muutamia parannusesityksiä tähän lakiesi- tykseen voidaan toki tehdä, ja jos näitä paran- nuksia arvioidaan, niin esittämäni parannuseh- dotukset suosivat nimenomaan piensijoittajia, sellaisia, jotka uskovat kansankapitalismiin ja mahdollisesti arvopaperisäästämiseen, johon- kin sellaiseen, mitä puhtaana ei ole missään ole- massa, mutta mikä porvarillisen maailmankat- somuksen mukaan saattaa kuitenkin olla ihan- netila.

Ensinnäkin tämän lakiehdotuksen mukaan lunastusvelvollisuus suuromistajille, osakkei- den tukkuomistajille, tulee vasta liian myöhäi- sessä vaiheessa, ja olisi perusteltua, että tuk- kuomistaja joutuisi lunastamaan vähemmistöön jäävien osakkeenomistajien osuudet jo aikaisemmassa vaiheessa. Ihanne saattaisi olla ehkä 30 %:n raja ja kävisi vielä 40—50 %:nkin raja, jos Suomen porvaristo vastustaa pien- osakkaiden saattamista tasavertaiseen asemaan suuromistajien kanssa, mutta joka tapauksessa nyt tämä raja on liian korkealla ja antaa tuk- kuomistajille mahdollisuuden huomattavan suuriin etuihin vähittäisomistajien kustannuk- sella.

Toinen tärkeä muutos liittyy periaatteelliseen kysymykseen, jonka mukaan pörssissä myy- dään kaikenlaista arvopaperihyödykettä, kai- kenlaista tavaraa, joka ei ole standardisoitua. Minusta pörssin pitäisi olla paikka, jossa on kaupan vain standardisoituja hyödykkeitä, ja tässä tapauksessa se merkitsisi sitä, että jos on kaupan jonkin yhtiön osakkeita, niiden kaik- kien osakkeiden pitää olla samaa laatua. Kun Suomessa osakeyhtiölaki sallii osakkeiden ääni- määrien eriarvoistamisen niin, että jotkin osak- keet voivat olla 20 kertaa äänivaltaisempia kuin jotkin toiset, tätä osakeyhtiölain määräystä ei välttämättä tässä yhteydessä tarvitse muuttaa, mutta se, mitä voidaan nyt tehdä, on se, että kielletään pörssissä sellaisten osakkeiden kau-

pan pitäminen, jotka eivät ole äänimäärältään tasa-arvoisia. Tämä tulisi vaikuttamaan selvästi pienosakkeenomistajien etujen mukaisella ta- valla.

Sama pätee myös vakuutusyhtiö Sammon ta- paukseen. Siellä äänimäärä on sidottu vakuu- tusmaksujen suuruuteen, ja vakuutusmaksujen suuruudellahan ei varsinaisesti ole mitään teke- mistä osakkeiden kanssa. Kyllä minusta pitäisi erottaa toisistaan selvästi vakuutusmaksut ja yhtiön osakepääomaan tehdyt sijoitukset.

Kaikkein tärkeimpänä uudistuksena tässä la- kiehdotuksessa ehdotan eduskuntakäsittelyssä muutettavaksi tätä arvopaperihyödykkeiden standardisoinnista, ja perustelen sitä nimen- omaan pienosakkaiden oikeusturvan ja etujen ajamisella, asialla, josta porvaristo maassamme ei perinteisesti ole kiinnostunut. Porvaristo sal- lii maassa vallan ja omistukseen perustuvan val- lan keskittymisen. Nyt kun on pörssilaki käsit- teillä, voitaisiin tehdä reilummat pelisäännöt siihen kaupankäyntiin, mitä maassa joka ta- pauksessa harjoitetaan, eli käydään kauppaa arvopapereilla riippumatta siitä, mikä on mei- dän mielipiteemme asiasta, meidän, jotka em- me pidä sitä kauppaa välttämättä hyödyllisenä ja tarpeellisenä, vaan katsomme, että tärkeäm- pää olisi uuden arvon tuottaminen ja tuotatta- minen kuin jo tuotetun arvon edestakaisin kier- rättäminen.

Me olemme vihreiden kanssa viime keväänä ehdottaneet vakioiduilla optioilla ja termiineillä käydyn kaupan kieltämistä, ja se varmaankin oli perusteltu ehdotus. Ei ole näköpiirissä mi- tään sellaista, että yhteiskunnassa voitaisiin tuottaa hyödyllistä ja tarpeellista näiden optioi- den ja termiineiden välityksellä.

En kuitenkaan tässä yhteydessä pitäisi tar- peellisenä koko arvopaperikaupan kieltämistä, ja sen takia rajoitumme tekemään parannus- ehdotuksia nyt käsitteillä olevaan lakiin, paran- nusehdotuksia, joiden ei perinteisesti pitäisi olla kommunistien tai kansandemokraattien esitel- tävä asia, kun on kysymyksessä tämántapainen laki. Minusta porvariston, kokoomuksen, pitäi- si puolustaa pienomistajien etua. Mutta kun kokoomus ja muut oikeistopuolueet eivät tätä pienomistajien etua aja, niin katsomme, että reiluuden hengessä jonkun täytyy nämä ehdo- tukset tähän saliin äänestettäväksi tuoda, jotta näkisimme, ketkä ovat suurpääoman, ison pa- han rahan asialla ja ketkä ovat tarvittaessa myös pienen ihmisen asialla näissäkin kysymyk- sissä.



Arvoisa puhemies! Minä luulen, että SKDL ei tule äänestämään tätä lakiesitystä vastaan, mutta toivoisimme, että eduskuntakäsittelyssä korjattaisiin nämä nyt esittämäni puutteellisuudet.

Oikeusministeri Louekoski: Rouva puhemies! Ed. Seppäsen arvio lakiehdotuksesta oli varsin myönteinen. Niin on minunkin sen pitkän uurstuksen jälkeen, jota oikeusministeriössä ja muuallakin valtioneuvoston piirissä tämän esityksen aikaansaamiseksi on harjoitettu. On ilolla todettava, että eduskunta nyt pääsee itse asiaan käsiksi.

Tässä yhteydessä jo lausun sen toivomuksen, että eduskunnan pankkivaliokunta ja sille lausuntonsa antava lakivaliokunta toimisivat niin nopeasti, että eduskunnan vastaus olisi käytettävissä hyvissä ajoin ennen joulua ja saisimme tämän tärkeän lain voimaan myös hyvissä ajoin ensi keväänä.

Lunastusvelvollisuutta koskeva kohta tässä lakiehdotuksessa on kompromissin tulos, niin kuin jo edellisellä kerralla asiaa käsiteltäessä mainitsin. Pienomistajat yleensä vaativat lunastusvelvollisuuden laukaisevaa rajaa alemmaksi ja suuromistajat, esimerkiksi suurimmat pankit, selvästi ylemmäksi. Kahden kolmasosan lunastusvelvollisuusrajaan on päädytty kompromissin tuloksena. Taustalla on tätä koskeva komitean ehdotus.

Meillä Suomessa on totuttu siihen, että yhtiön osakkeilla on erilaisia äänivaltoja. Toiset sijoittajat haluavat nimenomaan äänivaltaa yhtiössä, toiset taas tavoittelevat pelkkää taloudellista tuottoa. Tämä perinteinen lähestymistapa on säilytetty hallituksen esityksessä. Arvopaperihyödykkeiden standardisointi tässä yhteydessä olisi ehkä ollut niin mittava uudistus, että se olisi kaatanut koko yrityksen saada pikaisesti pörssilaki eduskuntaan. Siitä syystä tähän asiaan ei valmistelun yhteydessä ole kovin vakavasti edes paneuduttu.

Kaiken kaikkiaan toivon toisin sanoen eduskunnalta nopeaa asian käsittelyä.

Ed. Seppänen: Rouva puhemies! Kun en käytä vastauspuheenvuoroa, niin tässä varsinaisessa puheenvuorossa saa esittää kysymyksiä. Oliko nyt tämän valmistelun yhteydessä kokoomus suurten liikepankkien linjalla ja halusi tämän lunastuspykälän korkeammalle kuin sosialidemokraatit mahdollisesti halusivat? Ovatko sosialidemokraatit tässä yhteydessä luopuneet

jostakin itse esittämästään tavoitteesta, joka olisi saattanut olla alhaisempi lunastusraja?

Toinen kysymys on osakkeiden äänimäärien eriarvoistamiseen liittyvä. Kysyisin: Näkeekö ministeri Louekoski tarpeellisena tällaisen arvopaperipörssissä myytävän tavaran standardisoinnin vai onko tämä sen tyyppinen kysymys, että siinäkin on tehty kompromissi ja nimenomaan sosialidemokraatit olisivat olleet valmiita reilumpiin pelisääntöihin? Onko niin, että kokoomus on mahdollisesti ajanut tällaisia ratkaisuja, missä valta säilyy suuromistajilla?

Oikeusministeri Louekoski: Rouva puhemies! Lain hyvin suuresta merkityksestä huolimatta tähän lakiehdotukseen ei ole liittynyt sellaisia poliittisia ristiriitoja hallituksen piirissä, joihin ed. Seppänen viittasi. Pikemminkin on ollut niin, että oikeusministeriö on saanut tämän asian valmistella koko lailla rauhassa ja poliittisten riitojen ulkopuolella. Sen sijaan yhteyttä on kyllä jatkuvasti pidetty hallituskumppaneihin samoin kuin tämän asian yhteydessä itsestään selvästi asiantuntijatahoihin, muun muassa pörssiin, erilaisiin pankkeihin ja niin edelleen. Tähän ei toisin sanoen miltään osin ole liittynyt sellaista vastakkainasettelua, jota ed. Seppänen hakee.

Mitä sitten tulee Suomen arvopaperimarkkinoihin yleensä ja tähän standardisointivaatimukseen, jonka ed. Seppänen otti esille, on todettava, että meidän pörssimme on kovin vaatimaton ja vaikka se onkin räjähdysmäisesti kasvanut viime vuosina, se on siitä huolimatta hyvin pieni. Ehkä tulevaisuudessa on syytä kehittää pörssiä siihen suuntaan, mihin ed. Seppänen viittasi.

Kun viime keväänä täällä keskusteltiin optio- ja futuurikauppaa koskevasta lainsäädännöstä, muistutan mieliin, että silloin säädeltiin nimenomaan sellaista optiokauppaa, jossa säätelyn kohteina ovat vakioidut optiot, toisin sanoen tällainen standardisointi on saatu sillä puolen aikaan. Vielä viittaan erilaiseen äänivaltaan esimerkiksi Sampo-yhtiöissä. Sampo-yhtiöt olivat ennen keskinäinen yhtiö, ja sen muututtua avoimemmaksi osakeyhtiöksi päädyttiin tällaiseen menettelyyn, jossa vakuutusmaksujen suhteessa käytetään äänivaltaa. Ehkä Sampo-yhtiöittenkin kohdalla tilanne on myöhemmin sellainen, että standardisointiin on mahdollisuus mennä.

Ed. Seppänen: Rouva puhemies! Edelleen kysyisin hallituksen edustajalta: Pitäkö

hallitus tästä esityksestä niin tiukasti kiinni, että pilkkuakaan ei muuteta, jos eduskunta sen näkisi tarpeelliseksi, eli voidaanko ajatella, että eduskunta muuttaisi tässä esittämiäni kohtia niin, että ne vastaisivat paremmin pienomistajien etuja?

Oikeusministeri Louekoski: Rouva puhemies! Minä muistutan ed. Seppäälle, että eduskunnan sana on hallitukselle laki. Jos eduskunta katsoo parhaaksi muuttaa hallituksen esitystä, niin totta kai hallitus ottaa tällaiset muutokset vastaan. Sellaista asetelmaa ei voi ollakaan, että hallitus sanoo, ettei edes kirjoitusvirheitä saa korjata. Jos valiokuntatyöskentelyn aikana ilmenee, että esityksessä on muutostarpeita ja riittävä poliittinen tahto tällaisten muutostarpeitten taakse löytyy, en minä ainakaan ole vastustamassa sellaista muuttamista. Mutta tietenkään muutoksilla ei saa olla sellaista vaikutusta, että koko hanke sitten vaarantuisi jollakin tavalla käyttökeltomana.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Minusta ei voida tulkita epäluottamuslauseeksi hallitukselle sitä, jos eduskunta muuttaa tätä lakia, eikä hallituksen tarvitse erota sen takia, että tapahtuu joitakin muutoksia, jos ne nähdään tarpeellisiksi. Jos ministeri Louekoski pelkää sitä, että tässä tulisi jonkinlaista epäluottamusta huonosti valmistellun esityksen perusteella, niin lupaan, että omasta puolestani hallituksen ei tämän asian takia tarvitse erota. En tule ajamaan näitä muutosesityksiä siihen pisteeseen. Siltä osin toivon, että myös hallituspuolueiden kansanedustajat tulevat mukaan näitä parannuksia esittämään antamatta hallitukselle epäluottamuslausetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään pankkivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto laki valiokunnalta.

## 22) Ehdotukset eräiksi verouudistusta täydentävien säännösten sisällyttämisestä lainsäädäntöön tarkoittaviksi laeiksi

sisältävä ed. Seppäsen lakialoite n:o 92 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

### Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! En oikein tiedä, onko Suomessa tällä hetkellä voimassa vähimmäispalkka, mutta sen tiedän, että Suomessa ei ole tällä hetkellä enimmäispalkkaa. Minusta sellainen enimmäispalkka, jota ei ole, täytyy säätää. Sen takia olen tehnyt tällaisen ehdotuksen, joka nyt on menossa valiokuntaan käsiteltäväksi. Perustelen enimmäispalkan säätämistä sillä, että Suomessa vallitsee hillitön vuokra-asuntopula ja tuntuu siltä, että ei ole rahaa vuokra-asuntojen rakentamista varten. Ainaakaan hallitus ei ehdota rahaa käytettäväksi riittävässä mitassa Helsingin seudulla ja muualla maassa vallitsevan vuokra-asuntopulan torjuntaan.

Luulen, että jos halutaan parantaa ihmisten sosiaalista vointia Suomessa ja jakaa elintasoa tasaisemmin, silloin täytyy ottaa veroina rahaa valtiolle, ja täytyy ottaa veroina niiltä, joilla on hyvä veronmaksukyky. Siis verojärjestelmän täytyy olla oikeudenmukainen. Tältä pohjalta olen ehdottamassa, että säädettäisiin enimmäispalkka, joka olisi 20 kertaa kansaneläkkeen perus- ja lisäosan yhteenlasketun summan suuruinen. Käytännössä tämä johtaisi siihen, että enimmäispalkka ensi vuonna vuositasolla olisi Suomessa noin 480 000 mk ja enimmäispalkkaa voitaisiin nostaa vain korottamalla samanaikaisesti kansaneläkkeen perus- tai lisäosaa. Tältä osin suurituloisten ja pienituloisten edut olisivat tulevaisuudessa yhteneväisiä.

Enimmäispalkan perusteella ihmisille määrättäisiin veroa sen mukaan, kuin muissa verolaeissa säädetään, enimmäispalkan ylittävältä osalta 100 %, sen alittavalta osalta verolakien mukaan. Käytännössä tämä johtaisi suurten palkkojen verottamiseen niin, että tuloerot Suomessa eivät olisi vähiten ansaitsevien ja eniten ansaitsevien osalta kaksikymmenkertaiset, vaan vajaa kymmenkertaiset. Siellä toimisi leikkuri myös suurimpien tulojen päässä. Tältä osin pidän tärkeänä, että eduskunta keskustelisi myös ns. hyväosaisten asemasta Suomessa, keskustelisi siitä, mitä tapahtuu kansalaisille sen jälkeen, kun he saavat palkkaa tai muita ansiotuloja enemmän kuin tarvitaan välttämättömään elämiseen.

Voi olla, että tämä ehdotus on ensi kuulemalaika radikaali, ja sen takia ehdotan sen saat-

tamista voimaan vain kahdeksi seuraavaksi vuodeksi 1989—1990 kokeiluluontoisesti. Uskoisin, että jos tällainen laki olisi todella voimassa, rahaa voitaisiin kerätä myös vuokra-asuntotuotannon rahoittamiseen niin, että meidän ei tarvitse tyytyä hallituksen nyt ehdottamaan tasoon vuokra-asuntojen rakentamisessa, vaan voisimme tämän rahoituksen turvin, joka tällä tavalla suurituloisilta voitaisiin periä, rakentaa lisää vuokra-asuntoja.

Samassa yhteydessä ehdotan myös, niin kuin ehkä olen täällä jo aikaisemminkin ehdottanut, että ministereiltä otettaisiin pois heidän kansanedustajapalkkansa, vain sellaisilta ministereiltä, jotka ovat kansanedustajia. Perustelen asiaa sillä, että täällä ei taaskaan ole yhtään ministeriä paikan päällä hoitamassa niitä asioita, joita heidän tulisi hoitaa. Ministerit eivät osallistu lainkaan valiokuntien työskentelyyn. Ministerit useimmiten käyvät täällä vain painamassa läsnäolonappia ja poistuvat välittömästi sen jälkeen paikalta. He hoitelevat ministerin virkokaan ja jättävät hoitamatta kansanedustajan virat, ja siinä mielessä kaksoispalkkaus olisi mielestäni perusteltua poistaa.

Niin ikään samassa yhteydessä ehdotan poistettavaksi eduskunnan puhemiehen käytössä olevan verottoman kulukorvauksen. Vastaava rahasumma voitaisiin käyttää eduskunnan kanslian muissa kuluissa. Ja nämä edustuskulut, joita puhemiehellä on, voitaisiin maksaa eduskunnan rahoista ilman, että puhemiehelle pitäisi maksaa erityinen 3 400 mk:n suuruinen kuukausittainen kulukorvaus. (Ed. Virolainen: Mitäs eroa sillä on?) Minusta tuntuu, että kun kulukorvauksia yleisesti ottaen ollaan panemassa verolle, niin samojen perusteiden mukaan täytyy panna verolle myös eduskunnan puhemiehen korvaus. Eihän eduskunnan puhemiehellä voi olla sellaisia kuluja, jotka poikkeavat kansanedustajien normaaleista kuluista. (Ed. Virolainen: Kyllä on, on paljonkin!) Jos kansanedustajan kulut pannaan verolle, niin sitten eduskunnan puhemiehenkin kulut voidaan panna verolle, paitsi ne kulut, joita hänelle välttämättömästi aiheutuu virantoimituksesta, voitaisiin maksaa eduskunnan rahoista ilman, että ne ovat puhemiehelle palkanlisää siihen tapaan kuin ne ovat tänä päivänä. Siten puhemiehelle ei synny kiusausta jättää käyttämättä näitä rahoja edustustehtäviin tai muihin vastaaviin tehtäviin ja sillä tavalla saada itselleen lisää tuloja. Jos ne ovat eduskunnan käytettävissä ja harkintavallassa olevia rahojia, niin silloin ne nimen-

omaisesti käytetään niihin tehtäviin, joita voidaan pitää puhemiehen tehtävistä aiheutuvien kulujen korvauksena. En missään tapauksessa halua poistaa enkä vähentää puhemiehen käytettävissä olevien kulujen määrää. Mutta nyt kun puhemies on saamassa tänne näköjään myös ylimääräisen sihteerin, niin uskoisin, että hänen työnsä helpottuu siinä mitassa, että voitaisiin maksaa nämä korvaukset eduskunnan määrärahoista.

Tämän lakiesityksen jätän eduskunnan käsittelyyn ja toivon, että se tulisi käsiteltäväksi verouudistuksen yhteydessä. Tällöin pääsisimme keskustelemaan myös niistä kielteisistä vaikutuksista, joita suuripalkkaisilla ihmisillä on maamme kansantalouden kehittämiseen siinä muodossa, että he kierrättävät jo tuotettua arvoa ja pitävät yllä kasinotaloutta sen sijaan, että rahat käytettäisiin hyödyllisiin ja tarpeellisiin tarkoituksiin, esimerkiksi asuntotuotannon rahoittamiseen.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Ed. Seppäsen aloite on minusta hyvä aloite, vaikka siinä on vain yksi allekirjoitus, ainakin siltä osin kuin siinä ehdotetaan keinoja, joilla voitaisiin vuokra-asuntotuotantoa rahoittaa ja suurille tuloille asettaa katto. Nehän olivat ensimmäisen laki-aloitteen pääasiat. Olen samaa mieltä hänen kanssaan siitä, mitä hän tältä osin puhui. Tosin epäilen kovasti, että eivät nämä suurituloiset tule pienituloisten etuja puoltamaan. Siitä on kuvaava esimerkki kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ratkaisu, jolla melkein 4 000 mk:lla korotettiin kaupunginjohtajien ja apulaiskaupunginjohtajien palkkoja. Välittömästi sen jälkeen he olivat itse kurkku suorana huutamassa, että 40 penniä riittää, kun tuli työntekijöiden vuoro.

Kun ed. Seppänen esittää suurten palkkojen rajoittamista ja katon asettamista, niin luulisin, että ministeri Liikanenkin tulisi sen taakse. Eihän siitä ole kuin muutama viikko aikaa, kun ministeri Liikanen täällä ilmoitti olevansa sitä mieltä, että suuria palkkoja ei pidä korottaa, vaan hän oli valmis niitä alentamaan. Tässä mielessä uskoisin, että tälle ed. Seppäsen aloitteelle on laajempaa kannatusta aina ministereiltä myöten, jotka ovat nyt, kuten hän totesi, poissa istunnossa. Siltä osin mikä koskee tätä puhemiehen erilliskorvausta, jää vähän miettimään, olisikohan siinä toisenlainen kanta oikea kuin ed. Seppäsen puheenvuorossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

### 23) Ehdotuksen laiksi liikevaihtoverolain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Astalan ym. lakialoite n:o 93 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

**Ed. Astala:** Arvoisa puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä on vastikään tehnyt useita lakialoitteita, jotka ovat vahvasti kiinnittyneet ympäristönäkökulmaan. Olemme sitä mieltä, että luonnonvarojen tuhlausta pitää verottaa. Olemme ehdottaneet teollisuusveden verollepanemista, kun eduskunta käsittelee elinkeinoverolakia. Resurssiveroa voisi laajentaa muihin luonnonvaroihin niin, että vähitellen kaikki niukat luonnonvarat ovat verolla.

Eräitä haitallisia aineita sisältävästä jätteestä olemme ehdottaneet kannettavaksi veroa niin, että jos yrittäjä kuitenkin selvästi alittaa luvan mukaiset enimmäismäärät, vero olisi alempi. Olemme ehdottaneet, että ympäristönsuojeluinvestoinneille myönnetään vapaat poisto-oikeudet samaan tapaan kuin kehitysalueinvestointeja on suosittu. Olemme ehdottaneet, että valtion tuloverotuksessa kehitysyhteistyöhön ja luonnon- ja ympäristönsuojeluun tehty lahjoitukset voisi vähentää. Olemme ehdottaneet kuorma- ja erikoisautojen ajoneuvoveron korottamista raskaan maantieliikenteen siirtämiseksi kiskoille sekä linja-autoliikenteen vapauttamista polttoaineverostaan. Lisäksi olemme ehdottaneet freonien käytön kieltämistä aerosoleissa, maahantuonnin voimakasta supistamista kahden seuraavan vuoden aikana sekä kiellettäväksi uuden sellaisen tuotannon aloittaminen, joka perustuu freonien käyttöön.

Nyt tänään käsittelee tulevassa nimelläni kulkevassa lakialoitteessa ehdotamme liikevaihtoveron poistamista jättemateriaalin hyödyntämiseltä. Jätteitä muodostuu kaikkialla, missä on ihmisiä, ei vain siis asutuskeskuksissa ja suurissa tehtaissa. Jokaisella tulisi olla oikeus saa-

da jättemateriaali hyötykäyttöön. Käytännössä tilanne on kuitenkin nykyään sellainen, että suurin osa kaikesta jättemateriaalista päätyy kaatopaikoille. Kaatopaikat täyttyvät. Suuri osa jätteistä jää myös luontoon, jossa se saattaa olla jopa suorastaan vaaraksi sekä ihmiselle että eläimelle.

Jätteen keräilijöillä on tänä päivänä vaikeaa, sillä mm. liikevaihtovero on syönyt sen pienen voittoprosentin, joka olisi heille erittäin tarpeen. Siihen, että liikevaihtoveroa ei ole poistettu, on syyksi esitetty valtion tulojen pienentäminen. Tämä väite ei sinänsä pidä paikkaansa, jos ajatellaan, kuinka paljon kaatopaikoillemme viedään käyttökelpoista materiaalia ja kuinka kalliiksi uusien kaatopaikkojen rakentaminen tulee.

Niiden vahinkojen arvioimiseen, joita luontoon jätetty jäte aiheuttaa, eivät pelkät raha-arvot edes riitä. Jälleenkäyttötuotteiden valtiolle tuottama liikevaihtovero reilut 20 milj. mk per vuosi ei riitä kovinkaan pitkälle, jos ajatellaan vaikkapa suur-Helsingin alueelle rakennettavaa uutta kaatopaikkaa.

Usean työpaikan menetys on myös varteentotettava seikka. 30.9.1988 kävivät Karl Augustson, Birger Hagnäs ja Pekka Setälä lähetystönä eduskuntaryhmien puheilla. He vetosivat eduskuntaan seuraavasti: ”Me allekirjoittaneet, jotka edustamme paperi-, vaate-, lasi-, muovi- ja metalliromun keräilijöitä, vaadimme liikevaihtoveron poistamista jätetuotteilta. Näin saisimme aikaan jätteiden tehokkaamman jälleenkäytön. Siitä olisi hyötyä ympäristöllemme, kansantaloudellemme, työllisyydellemme, riippumattomuudellemme ja se olisi myös tie terveen elämäntapaan.” Lähetystön vastaanottaneet eduskuntaryhmien edustajat pitivät lähetystön esitystä oikeana ja lupasivat kaikki edesauttaa sen toteutumista.

Toivon, että nyt käsittelee tuleva SKDL:n lakialoite otetaan valiokunnassa käsittelee ja että pikaisesti poistetaan liikevaihtovero jättemateriaalin hyödyntämiseltä. Se olisi kansantaloudellisesti ja luonnonnsuojelun kannalta erittäin viisas teko.

Lakialoitteessamme ehdotamme liikevaihtoverolain 4 §:n muuttamista niin, että yleisimmin hyödynnettävät jättemateriaalit vapautetaan liikevaihtoverosta. Verotonta olisi alkuperäisen kerääjän myymä paperi-, vaate-, lasi-, muovi- sekä metallijäte. Jätteiden tehokas jälleenkäsitely ja hyödyntäminen edellyttää organisoitua toimintaa, jonka on oltava kannattavaa. Ke-

räystoiminnan kustannukset jätteiden jälleenmyyntihinnasta ovat tällä hetkellä useimmissa tuoteryhmissä 80—90 %, mikä ilmaisee, että keräystoiminta on varsin huonosti kannattavaa. Jätteiden keräys on kuitenkin kaikkia hyödyttävää yhteiskunnallista toimintaa, jota tulee tukea yhteiskunnan taholta samalla tavoin kuin liikevaihtoverolain 4 §:ssä lueteltujen alkutuotajan ja alkuperäisen valmistajan myymiä, laisissa mainittuja tavaroita.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Olin paikalla myös silloin, kun ed. Astalan mainitsema lähetystö täällä eduskuntatalossa kävi. Olen samaa mieltä kuin ed. Astala tässä lakialoitteessaan esittää ja toivon myös, että lakialoite tulisi valiokunnassa käsittelyyn. Toivon, että samalla otettaisiin käsittelyyn myös lakialoite, jossa ehdotamme maakaasuinvestoinneilta liikevaihtoveron poistamista. Se on, voisiko nyt sanoa, hieman samantapainen ympäristöpolitiikkaan liittyvä lakialoite.

Olen myös siitä samaa mieltä ed. Astalan kanssa, että valtiontaloudelliset syyt eivät voisi olla esteenä tämän lakialoitteen hyväksymiselle. Nimittäin hallitushan on nähnyt mahdolliseksi ehdottaa jopa 300 milj. markan supistusta valtion liikevaihtoverotuloihin ensi vuonna siten, että teollisuusinvestoinneilta laitteiden ja koneiden osalta ehdotetaan liikevaihtoverovapautta. Eduskuntahan voisi sen hallituksen esityksen hylätä ja valita vaikkapa tämän lakialoitteen, jonka ed. Astala äsken esitti.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Tähän ed. Astalan esitykseen täytyy kaikin puolin suhtautua myönteisesti. Se sisältää hyvin paljon positiivisia elementtejä. On kuitenkin eräs kysymys, johon mielellään olisi halunnut kuulla vähän selvennystä, ja se on se, pyrittäisiinkö näillä valtion tulojen lisäyksillä vähentämään verotusta jossain muualla vai lisättäisiinkö valtion menoja. Tavallisesti näihin ajatuksiin on esitetty vasta-argumenttina se, että kun verotusta voimakkaasti lisätään, niin se heikentää suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä, ja siihen täytyy tietysti huomauttaa, että samalla kun resurssiveroja lisätään, niin voidaan tietysti vähentää työn verotusta, tuloverotusta, mikä periaatteessa silloin aiheuttaisi sen, että kokonaisverotaakkaa ei lisättäisi, vaan ainoastaan suunnattaisiin uudella tavalla. Minä olisin mielelläni kuullut ed. Astalalta, kumpaa vaihtoehtoa hän näistä olisi kannattamassa, siis verotuksen keventä-

mistä jossain muualla tai sitten valtion menojen lisäämistä jossain toisessa kohdassa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kaikki se, mitä ed. Astala ja ed. Laine niin kuin myös ed. Paloheimo ovat tässä todenneet, on ihan paikallaan. Nämä sinänsä järkevät toimenpiteet vaativat tuekseen myös yhden muunlaisen muutoksen suomalaisessa yhteiskunnassa tällä lohkolla. Se on se, että kaikkinaisen ostokartellijärjestelmä puretaan, eikä kuten esimerkiksi kaikkein näkyvimmin jätepaperin osalta tapahdu, ostokartellijärjestelmällä pidetä hintoja niin alhaisina, että tällä tavalla tuhotaan hyvä kierrätysjärjestelmä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

#### **24) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 31 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Haaviston ym. lakialoite n:o 95 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

#### **Keskustelu:**

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Kun tässä salissa joku aika sitten käytiin budjetin lähetekeskustelua, niin kansanedustajat saivat hyvin usein kuulla nimenomaan hallituksen edustajien taholta kritiikkiä siitä, että kun kansanedustajat ovat tehneet täällä raha-asiaaloitteita, joiden tekemisen valtiopäiväjärjestys sallii, niin nämä raha-asiaaloitteet paisuttavat hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen menopuolta sillä tavalla, että siinä ei ole mitään tolkkua, ja tällä argumentilla lyötiin jatkuvasti nimenomaan opposition kansanedustajia tässä salissa. Kuitenkin monella oppositioryhmällä on nyt ja jo aikaisemmin ollut eräänlainen tasapainoitettu budjettiajattelu, ja oppositioryhmät ovat kuten mm. vihreät ovat omissa esityksissään esittäneet, miltä budjetin kohdilta vastavasti voitaisiin valtion menoja vähentää. Näitä

ehdotuksia ei kuitenkaan ole voinut jättää kirjallisina eduskunnan käsittelyyn sen vuoksi, että valtiopäiväjärjestys ei tällaisia miinusmerkisiä raha-asia-aloitteita, vähennyksiä tai poistoja, salli.

Sen vuoksi vihreä eduskuntaryhmä on eräiden muiden kansanedustajien tukemana jättänyt nyt lakialoitteen valtiopäiväjärjestyksen 31 §:n muuttamisesta siten, että kansanedustajille tulee mahdolliseksi myös miinusmerkkisten raha-asia-aloitteiden jättämisen hallituksen esitykseen valtion tulo- ja menoarvioksi. Ehdotus on saanut yllättävänkin laajojen kansanedustajapiirien tuen tässä salissa. Siihen on yhtynyt mm. valtiovarainministeri, ja uskallan odottaa hyvää menestystä esityksen jatkokäsittelylle tästä syystä. Jos se nyt jostakin syystä kaatuisi esimerkiksi hallituspuolueiden vastustukseen, niin hallituksen edustajilta kuitenkin sen jälkeen katoaa se argumentti, jota tämän syksyn budjetin lähetekeskustelussa on käytetty, että oppositio ei pitäisi huolta valtion tulo- ja menoarvioesityksen tasapainosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaalivaliokuntaan

**25) Ehdotuksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta**

sisältävä ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 99;

liikennevaliokuntaan

**26) Asetus 7 päivältä lokakuuta 1988 eräiden liikenneministeriön hallinnonalan virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta; sekä**

puolustusasiainvaliokuntaan

**27) Asetus 7 päivältä lokakuuta 1988 puolustusvoimien eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta.**

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan täysistuntoon:

**28) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5;**

**29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50;**

**30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51;**

**31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52;**

**32) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53;**

**33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54;**

**34) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55;**

**35) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56;**

**36) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13; sekä**

**37) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60.**

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.05.

Täysistunto lopetetaan kello 16.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola